

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSFE:
6-korásos petit sor egyaser 20 fill.
minden következőnél 16 fillér

Nyitlatter sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI LAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 151.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, március 27.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: Münchhausen kürtje.
Részletes vita.
Arad a gáji földművelőkért.
Tömeges elutasítás.
Videki nyomdatulajdonosok Aradon.
Temetlik a nemzeti bankot.
Aki önmagát parentálja el.
Lengyel Zoltán sajtópöre.
Fábry Sándor kitüntetése.
A nap furcsaságai.
Hercege Ferenc és Kiss József Aradon.
Beállított temetés.
Tárca: Mese és valóság. Irta: Gróza Mily.

Münchhausen kürtje.

Arad, március 26

A legbájosabb füllentései közül való Münchhausennek, a melyik a befagyott kürtől szól. Olyan kedves ezt újra hallani, ha még annyiszor olvastuk is. Az igazmondó báró télviz idején, havasi tájon utazott. Postakocsi vitte. A postakocsi, szokása szerint, elakarta fujni a maga nótáját. Fújta, fújta a körbe csavart kürtöt, az egész tüdejét belehelte s még se jött egy hang ki belőle. Fújta, — azután megunt a meddő muzsikálást. Vállára akasztotta a rezes hangszert. Kis vártatva azután fogadóhoz értek. A barátságos, nyájas meleg szobában asztalhoz ültek mind a ketten: Münchhausen, meg a postakocsi. A bundát lehányták, a kocsi meg fölakasztotta a kürtöt a falra. Falatozni kezdtek, olyan jóízűen, ahogy csak a Dickens regényhősei tudnak, — s mikor a jóllakottság kéjében végignyújtózkodtak,

— meglepetés éri őket. A falon függő kürt száján a legszebb dallamok áradoztak ki: „Trá-ri, trá-rá...“ A postakocsi elámult, csodákat kezdett emlegetni. „Én azonban,“ meséli tovább a derék Münchhausen, akit az igazmondásban csak egy magyar miniszterelnök tudott utólni, „hamar rájöttem a dolog nyitjára. Az uton a hangok belefagytak a kürtbe s most, a meleg hatása alatt fölolvadtak s kiszabadultak a kürtből...“

Ez a szeretetreméltó hazugság nagyon csunya valósággá vált — a magyar politikában. A kürt: a függetlenségi párt. Barátságatlan, hideg időben, amikor nem süttött rá a hatalom melege, fújtak, fújtak belé bizonyos dalokat. Egyebek között: a házszabályrevízió indulóját. Az ország akkori gyepölőse majd megszokadt belé, a mialatt annak a szükséges voltát a kürt lelkébe akarta vinni. Nem fogott rajta; a házszabályrevízióra nem akart hangot, beleegyező hangot adni. Szintugy volt a közös bank dolgával. Azt a nótát, hogy az önálló bankra való hirtelen átmenet rázkódtatásokat okozhat, nem akarta befogadni. A postakocsi belépusztult, s mégse lehetett a kürtöt ilyen hazafiatlan, veszedelmes dallamokra szólaltatni.

Zuzos, hideg időben, az ellenzéki havasok között történt mindez. Azóta ez a kürt melegebb, barátságosab miliőbe került. A kormány csárdájában van a kürt, s a meséhez hasonlóan itt is a saegen lóg valami: a függetlenségi párt programja.

Es a meleg hatása alatt csoda történik a függetlenségi párttal, Münchhausen kürtjével. Váratlanul, de mind nagyobb erővel kiáradnak belőle a befagyott dallamok. Azt hitték, hogy hatástalanul lehelték beléjük, pedig csak a barátságatlan viszonyok hatása alatt rekedtek ott. Most azonban felolvadnak, s szólnak, zengenek, hogy csupa gyönyörűség hallani. Legelsőben a házszabályrevízió-mars. Milyen jól zengi, hogy mennyire okvetlenül, mennyire kikerülhetetlenül szükség van arra. Hiába próbálnák betömni a kürt száját: azt végigfujja. S jön a másik piéce: a közös bank szonátája, amely egyben az önálló jegybank gyászda. Ki hitte volna, hogy valaha erre is megszólalnak, hogy ezek az áriák is kikerülnek belőlük,

Bizony, az ugy van. A bankbizottságot igazában azért küldték ki, hogy az a külön jegybank megteremtésének módjait felfesse. S most egyszerre azon gondolkodnak, hogy hátha meglehetne barátkozni a közös bank szabadalma megújításainak gondolatával. Hát előbb meg kell hallgatni a közös jegybankot. Hátha hajlandó holmi „vivmányokra“, amelyekkel erre a megalkuvásra ürügyet lehet találni. A vivmányok módszere fényesen bevált a katonai kérdések körül: bizonyára itt se fog kudarcot vallani. Különösen olyan párttal szemben, amely szeretne olyan kevés vivmányt látni, amennyivel be nem érne!

Andante kezdve, majd mind határozottabban, harsog a függetlenségi pártból a közös bank himnusza. Akár a Münchhausen

Mese és valóság.

Irta: Gróza Mily.

Husz éves volt és Máriának hívták. Fehér volt és szomorú, mint a templomban a kopott, ósdi Madonna képek. A szeme, nézése fénytelen és bagyadt volt már, talán a könnyektől, talán a titkos fájdalomtól, mely már régen elszibbasztotta lelkét, kifárasztotta agyát. Mert nagyon szerencsétlen volt és mindig egyedül. Fárósan, dideregve húzta össze magát, némán járt a világban és sohasem volt senki, aki felmelegítette volna a szeretetnek egy szavával. Mert nem szerette senki igazán és árva volt.

Gyermekkorára csak homályosan emlékezett. Az apját nagyon szerette. Magas, férfias, szép ember volt, erős hangon beszélt, Mária félt tőle és mégis szerette. Sok édességet hozott neki, szíve gyermekének nevezte, megcsókolta és kiküldte a szobából, azt mondta: fáradt és aludni akar. Mindég fáradt volt, sokat járt. Egyenes, biztos tarással, szilárd, nyugodt lépéssel.

Anyja szép asszony volt. Fekete szemek voltak, fényesek, ragyogók, hidegek. Mária ragyogott ezekről a szemekről. Mielőtt eléjük került volna, kis kezeivel idegesen húzgálta helyre könténykáját. Mert ezek a szemek szigorral tekintettek rá, szeretet nem volt bennük semmi, soha.

Azán még arra emlékezett, hogy örökké vidám apját egyszer csendesen, mozdulatlanul látta feküdni, egy fekete posztóval leterített asztalon. Kezei össze voltak kucsolva. Azt mondták meghalt és nemsokára elvitték. Mária nem tudta hová.

Azán mindjárt őt is elvitték. Sok más kis lány köze, akik kicsinyek és illedelmesek voltak, mint ő. Egy nagy házba került, ahol mindig tömjénzag volt, fekete főkötős, szelid tekintetű, fájdalmas száju nők suhantak nesztelen léptekkel tova s ahol a folyosókon fekete márvány keresztben a Megváltó teste függött, akiknek szeme olyan szigorúan tekintett alá, mint Mária anyjának szemel. Oh, hogy félt tőle. Gyorsan, lábujjhegyen tipegett el előtte, hogy meg ne lássa, hogy elkerülje tekintetét. És imádkozni sem tudott hozzá és nem tanulta ezt még akkor sem, mikor már nagy lett és selymes fekete haját kontyba fonták össze irlalmas fehér kezek. Csak a szelid, bájosan mosolygó Mária képeket szerette, órákig eltérteit előlük és beseit hozzájuk bizalmasan, meghittan. Mert csak azok szerették őt.

Azán onnan is elkerült Mária. El kellett hagynia a nagy fehér házat, a nesztelen járásu, halk hangú nőket, a Madonna képeket.

És haza jött egy nagy városba, sugó vizek mellé, ahol az anyja szemel még mindig képményen néztek rája.

Egyezzer aztán magasra fésülték haját, hosszú ruhát adtak rá és elvitték egy fényesen kivilágított teremba, ahol fekete ruhas, fehér inges férfiak egész raja sürgött-forgott. Mária remegve húzta össze mestelen, gömbölyű vállain a puha prémet s lelkében vágyott vissza a csendes fehér házba, a Mária képek alá.

De ott kellett maradnia és megtanulni kacagni, beszélni és vagnak lenni, mikor a lelke vérzik. Megtanulta, jól megtanulta. És míg a fekete ruhas, fehér inges urak csoportosan vették körül s „biztos fellépésű, hidegen kacér leánynak“ nevezték, Mária, a kis, fehérlelkű Mária nevetségesen együgyű, naiv gyermekimákat morzsoló szét vékony ajkai között.

Azán elfelejtett imádkozni. Nevelése egyre élesebben csengett s egyre vesztett féhérségéből s már egy kis szenny tapadt rája. Mert a fehér inges urak oly sokszor s oly sokat beszéltek neki.

Mária érdeklél hallgatta a beszédeket s teljesen elvesztette érzelmei fideségét. Már nem kereste a templomokat s a Mária képeken inkább a kösöntyüket, gyöngyöket nézegette és kívánta magának, bár neki is lenne gyöngye, kösöntyűje. És most már teljesen egyedül volt Mária, mert a lelke tisztasága, a hite is elhagyta.

Pedig mennyi szüksége lett volna rá. Mert jött egy férfi, nem olyan mint a töb-

ser kürtjéből a befagyott dallamok. S valami megengesztelő van ebben. A függetlenségi párt, amely annyi hazugsággal tengeti magát, lépten-nyomon meghazudtolja a multját, az elveit, most Münchhausen legnagyobb hazugságát fordította igazra. +

Részletes vita.

Folyik az obstrukció.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése —

Budapest, március 26.

Ma indult meg a házszabályrevízió részletes vitája. A balpárt és a nemzetiiségek taktikája még ismeretlen, de olyan incidens elképzelhetetlen, amely megakadályozhatná a revízió megszavazását. Némelyek szerint ez legkésőbb két hét múlva már be is következik.

Az ülésen Justh Gyula elnökölt. Jelentette, hogy a mult üléstől szóló hivatalos tudósításból kimaradt Bánffy Dezső báró ellenindítványa és az E. F. betűkkel kezdődő nevű igennel szavazó képviselők listája. A hibát korrigálni fogják.

A Nagy Emil féle indítvány első pontjához Mérey Lajos szól a betérjeszté azokat a módosításait, melyeket a koalíció pártjai elfogadják. Az egyik módosítás a sürgősség megkérésének módját szabályozza s az elnök kezébe adott hatalmat szűkíti meg. Az indítvány szövege szerint 150 képviselő kéri a sürgősséget s ezt az elnök indítványozza. A módosítás szerint a 150 képviselő kívánsága máris indítvány. A sürgősségtől nem fél, mert ebben a Házban nem akad 150 olyan képviselő, aki azt hazafiatalan célra kérné. A módosítások közt ott van az is, hogy a napirendhez felszólaló négy képviselő közül kettő mellette, kettő ellene beszélhet. Kéri módosítását elfogadását.

(Nagy György obstruál.)

Nagy György: Az indítvány első pontjához beszélek, de nyomban általános fejtegetésekbe fog. Elnök: Figyelemre, maradjon a tárgynál.

Nagy György: Engedélyt kér, hogy eltérhessem a tárgytól.

A Ház nem adja meg az engedelmet.

Nagy György: Akkor óvatosságból már most benyújtja a módosítását (Nagy derűtség) Módosítása úgy szól, hogy sürgősséget mindig csak az általános vita befejezése után lehessen kérni. Kifogásolja, hogy Mérey Lajos indítványát csak most terjesztette be, az utolsó pillanatban.

Laehne Hugó: Olvashattad a lapokban!

Nagy György: Érdekes! Ha a lapok cikkeitől tudomást veszünk itt, akkor azzal torolnak le, hogy semmi közünk ahhoz, mit írnak a lapok. Ha azonban szükségük van rájuk, akkor mindjárt sietnek azzal, hogy rájuk utalnak.

Elnök: A képviselő ur módosítását nem nyújtotta be előre.

Nagy György: De az enyém nem is hivatalos. Ő különben a házszabályrevízió törvényességét nem ismeri el s nem is fogja elismerni.

Egy hang: Akkor hamar kimész!

Nagy György ezután részletesen bírálja az indítványt, melynek minden mondatához módosítást ajánl. Betérjeszté összes indítványait még beszéd közben azzal, hogy „jó, ha azok minél előbb fenn vannak.” (Derűtség)

Elnök: Figyelemre, hogy eltér a tárgytól.

Nagy György: Folytatja beszédét.

Elnök: Megvonja tőle a szót.

(Módosítások.)

Farkasházy Zsigmond: Módosítást ad be, hogy 250 képviselő írásbeli akarata legyen szükséges a sürgősséghez s hogy a sürgősséget kérők jelenlétét nyílt ülésben konstataják. Szünetet kér.

Szünet után

Farkasházy Zsigmond folytatja beszédét és kritika alá vesszi az egész indítványt, nemcsak az első pontot, hanem a harmadikat is.

Elnök ismételt figyelemre, hogy most nem a harmadik, hanem az első pontról van szó.

Farkasházy Zsigmond erre határozati javaslatot nyújt be.

Elnök konstataálja, hogy a határozati javaslat nem az első, hanem a harmadik pontról szól, azt tehát nem fogadja el. Mivel pedig már ismételt figyelemre, a szónokot, hogy maradjon a tárgynál, megvonja tőle a szót.

Ezután Lukács László szólal fel és indítványt terjeszt elő, amelyben kéri, hogy küldjenek ki egy bizottságot, hogy ez a napirenden levő indítványt, amely teljesen érthetetlen és magyartalan, a helyes magyar stílus szempontjából átdolgozza.

(Házszabályvita.)

Maniu Gyula a házszabályokhoz szólal fel és azt állítja, hogy az elnöknek nem volt joga megvonni Farkasházytól a szót azért, mert nem az első részhez nyújtott be határozati javaslatot. Mi történnék, ha az elnök tetszésére volna bízva, elfogad-e valamely indítványt, vagy nem. A leghatározottabban tiltakozik az elnök eljárása ellen. Az elnöki hatalom ilyen való kezelése alkotmányellenes.

gos, tövises utain . . . Boldog volt Mária és bűnös, ezerszer bűnös. Az asszonyi vágy sötét krikákat rajzolt szeméi alá, szívében vétkes szenvedély égett és ő csak mosolygott, puha karjai forrón ölelték lelkének, testének parancsolóját, az ő urát.

Es megint elborult a ragyogó égbolt és elhervadtak a virágok. Mária ismét egyedül volt. Elhagyta a férfit, durván tagadta meg őt és lelke édes titkát.

Most már bánatot sem érzett. Zsibbadt agygyal, mereven nézett maga elé. Sötét volt a világ és az élet celtalan, üres. Mária megakart halni, elakart menni apjához, mert most már tudta, hogy hol van, érezte, hogy nincs.

Hidegen nyult a békét, nyugalmat hozó fegyver után, remegés nélkül nézett a gyilkos csőr. És ekkor tekintete a falon függő Madonna képre esett, arra a képre, amelyre már régen nem nézett, melybe már régen nem hitt.

Az Istenanya gyöngéden tartotta karjaiba szent gyermekét s derült, biztató mosollyal nézett Máriaára. Es ennek eszébe jutott a nagy fehér ház, a tömjénfüst illata, a szelid arcu, alázatos nők, akik csendben viselik az élet nehéz keresztjét, panasz nélkül, némán, fönsegesen. És ekkor eldobva a fegyvert, oda rogyott a kép alá és nem a szent Anya, hanem az isteni gyermek lábát csókolva, fájdalmas boldogsággal zokogta: „Éni fogok, élni akarok, mert már nem leszek egyedül, és ilyen lesz ő, kék szemű, rózsás, gögicselő és mosolygó.”

Rakovszky István tagadja Maniu fejtegetéseinek helyességét és kijelenti, hogy Justh elnök teljesen szabályszerűen járt el. Maniu a dolgokat rosszmindulatúan adta elő. (Nagy zaj. Felkiáltások: Rendre, rendre.)

Elnök kéri Rakovszkyt, ne vonja kétségbe mások jóhiszeműségét. Ez ellenkezik a parlamenti illendőséggel.

Rakovszky István a házszabályok alapján bizonyítja, hogy az elnöknek nincs joga olyan indítványokat elfogadni, amelyek későbbi szakaszokra vonatkoznak.

Lengyel Zoltán a házszabályokhoz szól és Maniu fejtegetésének helyességét bizonyítja. Követeli a Háztól, hogy Farkasházy indítványát elfogadják, tárgyalják és szavazás alá bocsássák. Ha nem fogadják el az indítványt, majd másképp fognak eljárni ők is.

Andrássy Gyula gróf: Lengyel Zoltán utóbbi kijelentésére megjegyzi, hogy fenyegetése nem alkalmas arra, hogy a többséget a házszabályoktól eltérítse. Felszólalni, indítványt beadni csak olyan tárgyhoz, vagy szakaszhoz lehet, amely napirenden van. Ilyen módon önként is bevonhatnák a tárgyalás anyagába, hogy például a kínai császár megfosztassék jogaitól. Jogszerűem nem történt Farkasházyval, mert a harmadik szakaszát beadhatta indítványát. Kéri a balpártot, ne igyekezzenek mártírokk lenni, mert a nemzet úgy sem hiszi, hogy itt holmi erőszakos házszabálykezelésnek lesznek áldozatai. (Zajos helyeslés.)

Elnök: Mindig az volt a gyakorlat, hogy minden egyes indítványt csak az illető szakaszhoz lehetett benyújtani. Hogy bármikor bármit lehet indítványozni, az sehol sincsen megírva. A többség volt annyi lojalitással a kisebbség iránt, hogy kérésére három pontra szakította az indítvány szövegét, most a kisebbség mégis mind a három szakaszhoz akar hozzászólni. Minden gyanúsítást és vádat, mintha nem a házszabályok szerint járna el, a leghatározottabban visszautasít.

Farkasházy Zsigmond a házszabályokhoz kér szót.

Elnök nem adja meg a szót, mert ma már a tanácskozási szánt idő letelt, következik a napirend megállapítása.

Lengyel Zoltán szintén a házszabályokhoz kér szót.

Elnök hasonló indokolással nem adja meg a szót.

(A vihar.)

Erre Lengyel Zoltán azt kérte, hogy a napirendhez szólnasson és ezen címen vitatja, hogy Farkasházyt meg kellett volna adni a szót. A házszabályokat helyesen kell kezelni.

E szavakra nagy lármát tört ki. A függetlenségi pártiak felugrálnak és a padot verve kiáltoznak:

— Hallatlan vakmerőség!

Justh János: Minden türelemnek van határa. Batthyány Tivadar gróf a padot veri és torka szakadtából kiáltja:

— Nem tűrjük ezt az eljárást, ez teljes séggel tűrhetetlen. Bohócok valamennyien.

A függetlenségiiek fenyegetően razzák öklüket a balpártiak felé.

Lengyel Zoltán: Ha nem engednek beszélni, akkor hát nem beszélek.

Elnök: Én megadtam a képviselő urnak a szólás jogát, tessék beszélni, ne mondja, hogy nem engedtem beszélni.

Batthyány Tivadar: Bohócok! (Lengyel Zoltán fele: Ön a főbohóc.)

Lengyel Zoltán: Ti sokan vagytok, én nem bírok vele. Nem beszélek.

Elnök: a Ház elfogadja a napirendre vonatkozó javaslatot, az ülést tehát berekesztem.

(A Szatmári—Lengyel affér.)

E pillanatban Szatmári Mór odarohant Lengyelhez és indulatosan kiáltja feléje:

— Maga mindig hazudik, minden alkalmat megragad, hogy hazudjék.

Lengyel hangosan vágja vissza:

— Maga hazudik, menjen az újságjához!

Szatmári Mór: Hazudik, mindig hazudik!

Az ülésteremben levő képviselők néma tanúi maradtak az incidensnek és nagy izgalom között távoztak a tereméből. Az afférnek lovagias folytatása egyelőre nem lesz.

bi. Erős karja, sötét szeme, mély hangja volt és őntuda os volt mint Mária apja. És Mária tőle is felt, de mégis szerette. Mert ez is becézte, lelke felének, kicsi leányának szólította és nem küldte el, de magánál tartotta, átölelve őt hosszan, sokáig . . .

Most már teljesen elvesztette érintetlenségét. Bűnös lett és megismerte az élet titkát. És Mária lobogó hajjal, irózáva szaladt, menekült saját magától. Mert szomorú napok virradtak rá . . . Hosszu sötét éjeken hangtalanul vergődött, égő kintó gyötörve, könyvetlenül siratva elvesztett ártatlanságát, feje megégett szűz dic-fnyét.

Sokáig járt Mária mély bánatba temetkezve a nagy világot, míg az élet jóságos nem-tője megkönyörült rajta s szívére borította a feledés fátylát.

És ott hagyta Mária a füstös kéményű nagyvárosokat. Elment egy kicsi vadvirágos faluba, orgonák köré, lassan bohogató akácok alá, a hol újra megtanult kacagni, örülni a r gyögő derűs égboltnak, megtanul hinni az emberekben. A jó, az egy-zerű fausi emberekben.

De ez a boldogság sem tartott sokáig. Mária nem tudott már imádkozni és a fekete márvány keresztben lógó test irgalmatlanul megbosztta magát a szeretetlenségért mit részéről tapasztalt.

Mert újra jött egy férfi. Világos volt a szeme, lágy a hangja és Mária lebecsájtotta hosszú szempilláit és hallgatta. Hallgatta és reszketve követte a szív ismeretlen végű, virá-

Arad a gáji földmivelőkért.

Száztizenöt család kap lakóházat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, március 26.

Megirtuk, hogy száztizenöt gáji mezőgazdasági munkáscsalád azzal a kérelemmel fordult a gáji kapitányság révén a tanácshoz, hogy az 1907. évi XXIX. törvénycikkkel biztosított mezőgazdasági munkásházak építésére szánt államsegély iránt tegye meg a lépéseket s maga Aradváros is támogassa azt a törekvésüket, hogy olcsó családi házakat építhessenek.

A tanács halasztás nélkül, a legkomolyabban karolta fel a kérdést s több ülésben behatóan foglalkozott vele. Elhatározta, hogy a házhelyeket a város területeiből engedi át, felir a földmivelésügyi miniszterhez az államsegélyért. A felirat el is ment s a miniszter értesítette a várost arról, hogy *Serbán János* jószágigazgatót bizza meg a tárgyalásokkal és azok eredményének keresztülvitelével.

Ma délelőtt érkezett Aradra a miniszter megbízottja, a ki a legnagyobb és elismerésre méltó előzékenységgel fogott hozzá a nagyjelentőségű akció lebonyolításához. Nemcsak a mezőgazdasági munkások házépitési törekvésének szegődött tetemes segítséget nyújtó pártfogójává, hanem kijelentette *Varjassy* polgármester előtt, hogy a kereskedelmi kormány figyelmét is felhívja Aradra s közbenjár, hogy ipari munkások államsegélyvel olcsó és tulajdonukat képező házakat építhessenek maguknak.

Serbán jószágigazgató *Varjassy* polgármester és *Löcs* gazdasági tanácsnok társaságában kihajtatott Gájba, hogy megsejtelje azt a területet, melyet a tanács a száztizenöt új munkásház telkéről kijelölt.

Ez a terület a nagylegő egyrészét alkotja és ott fekszik, ahol az aradi és csanádi egyesült vasutak sinpárja a Libás dűlőt keresztezi.

A miniszter képviselője a telkeket alkalmasnak találta. Azonban a mérnöki hivatal által a tanács megbízásából készített háztipust nem akceptálta, mert az a céltól eltérő az egész akciót. Megdrágítaná ugyanis az építkezést.

A mérnöki hivatal égetett téglafalakkal tervezte meg a házakat. *Serbán* igazgató ezzel szemben azt mondta, hogy az ugynevezett vert falu épületek ugyanazt a szolgálatot megtesszik s emellett tetemesen olcsóbbak. Ha nem is olyan hosszú ideig, de elég sokáig kellemes és minden időviszonyok ellen biztos menedéket nyújtó otthont jelentenek.

Az építkezés aképp történik, hogy a város felveszi az építkezési kölcsönt s maga fel is építteti a házakat, amelyeket a már jelentkező feleknek bérbe ad. A megjelölt számítások szerint egy munkáscsalád évi hetven-nyolcvan korona bért fizet huszonöt éven át s ezzel törlesztődik a kölcsön s a ház annak megszűntével a munkás tulajdonába megy át. A bérösszegbe beleértődik a telek átengedéért fizetendő bérjuttalék is.

Az állam a fizetendő kölcsön kamatok két százalékat átvállalja s ezzel mint államsegéllyel járul hozzá a szociális akció sikeréhez.

Minden egyes ház háromszáz négyszögöl területen fog feküdni s lesz rajta konyha, két szoba, padlás, háló, kamra, disznóól és kert. A miniszter a jövedeléken felül ellátja a bérleket gyümölcsfával, szőlőtőkékkel. A téli hónapokon pedig kiküldött szakközvege által házi ipari foglalkozásban képezteti ki őket.

A város, melynek segítsége, a kölcsön ga-

rantálásán kívül a mozgalom erkölcsi támogatásával kiharcolta, a telkek bérértékének alacsony beállításával hoz anyagi áldozatot.

Ha ezerszázszáz koronával számítja magyar holdanként az átengedendő területeket, akkor a terv megvalósítható s a munkásházak felépülhetnek.

A tanács, mint értesülünk, ebben az egy-ségárban a város érdekeit biztosítva látja.

Serbán igazgató rövid uton jelentést tesz *Daranyi* Ignác földmivelésügyi miniszterhez, aki a várost értesíteni fogja kiküldöttje előterjesztésének elfogadásáról, úgy, hogy a legközelebbi közgyűlés már foglalkozhatik ezzel a nagyjelentőségű kérdéssel.

Ha kedvezően oldja meg, akkor azonnal megkezdődik az építkezés úgy, hogy Aradnak ezen legújabb telepén már az ősszel százánál több család saját otthonába költözködhessen és egy nehezen elszakítható kötelekkel fűződik szorosabba ehhez a városhoz és országhoz.

Tömeges elutasítás.

Az iskolaszék ülése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, március 26.

Aradváros iskolaszéke ma délután négy órakor tartotta meg rendes havi ülését *Varjassy* Lajos polgármester elnöklésével s az iskolaszéki tagok élénk részvételével. Az iskolaszék mai ülésének legnagyobb részét ismét a tanítói kérvények tárgyalása foglalta le. Ugy látszik, hogy az új fizetésrendezési szabályrendelet nem felel meg a céljainak, mert béke helyett háborúságot teremtett. A tanítók nincsenek az új állapottal megelégedve s a város ráút a szabályrendeletre. Egyik fél sem enged, mindkettő a maga jogaira támaszkodva azt mondja: *non possumus*.

Ennek a háborusdínak csak az oktatásügy látja kárát. A városházán be kell látni, hogy valahol a szabályrendelet körül hibának kell lenni, amelyet jóvá kell tenni. Nem tételezhetjük fel Aradváros tanítói karáról, hogy csak pusztán mulatságból instanciázná iskolaszék-nél, törvényhatósági bizottsági közgyűlésnél, ugyiszlóan csak szerencsét akarna próbálni. Az iskolaszéknek jogászokból alakított bizottsága egyik esetben méltányosságból teljesítendőnek mondja a kérelmet, a másik esetben ridegen elutasítja.

Ilyen eljárásnak a tanítói kart kitenni nem szabad. Ha az a szabályrendelet olyan, hogy a hányan olvassák, annyiféleképp magyarázzák, vagy pláne a tanítókra nézve nem is kötelező erejű, azaz, hogy nincs is szankciója, akkor csak a revízió segít a bajokon.

Mert a tanítói kart bizonytalanságban hagyni, vagy pláne pör útjára kényseríteni, először nem illő, másodszor nem üdvös.

A mai iskolaszéki ülésen, mint már említettük, ismét egy csomó kérvény került elintézésre.

Cziráki Márton és társai aszírát folyamodtak, hogy 1898-tól visszamenőleg állapíttassék meg korpótlékuk. Az iskolaszék a jogászbizottság véleménye alapján elutasította a kérelmet.

Elutasította *Vértess* Károly tanító kérelmét is, aki lótartás fejében átalány megállapítását kérte.

Ugyanilyen sorsban részesült *Kertay* Ilma és *Urszits* Danka tanítónők korpótlék kérelme is.

Az aradi *Vöröskereszt* egyletnek nem adta meg az iskolaszék az engedélyt arra, hogy az iskolákban gyűjtő perselyt állíthasson fel.

A gáji tanítók lóvasúti bérletjegyeket kértek. Az iskolaszék azzal a javaslattal teszi át

az ügyet a tanácshoz, hogy a hat kilométerre lakó tanítók számára utaltasson a törvényhatósági bizottsággal lóvasúti bérletjegy fejében átalányt az ideig, míg Gájban a tanítói lakások elkészülnek.

Az iskolaszékhez *Porczán* Lajos és társai feljelentést adtak be *Mohos* Ágoston városi tanító ellen. A miatt emelték panaszt, hogy *Mohos* egyik hetilapnak a kiadója s állítólag a szerkesztője is. Ez a lap a feljelentők szerint kíméletlenül támadja a város előkelőseit s ezért *Mohos* elmozdztatását kéri. De nemcsak ezért, hanem azért is, mert állítólag a szerkesztés miatt elhanyagolja iskoláját.

Kovács Vince vette védelmébe a megtámadott tanítót s hiteles kimutatás alapján igazolta, hogy *Mohos* lelkiismeretesen teljesíti kötelességét. Hivatkozott *Neuman* Adolf iskolaszéki tagra, aki mint iskolalátogató többször járt *Mohos* osztályában s a tanítás eredményét ki-elégítőnek találta.

Azt indítványozta, hogy *Porczán* beadványát, mely konkrét vádakát úgy sem tartalmaz, vagy tegye át az iskolaszék a közigazgatási bizottsághoz, mint esetleg illetékes fórumhoz, vagy adják vissza azzal a megjegyzéssel, hogy a benyújtók maguk keressék meg a közigazgatási bizottságot a fegyelmi eljárás megindítására.

Nemes Zsigmond dr. ezzel szemben azt javasolta, hogy az iskolaszék vesse el a beadványt mint nem eléje tartozót.

Vizer Lajos indítványára az iskolaszék oly értelemben határozott, hogy a feljelentés felett napirendre tér, de az iskolalátogatókat felkéri, hogy *Mohos* osztályába többszörösen látogassanak el.

Vidéki nyomdatulajdonosok Aradon.

Választmányi ülés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, március 26.

A vidéki nyomdatulajdonosok országos szövetségének igazgató választmánya e hó 25-én tartotta ülését Aradon, a kereskedelmi és iparkamara helyiségeiben — az ország minden részéből ideérkezett nyomdatulajdonosok nagy érdeklődése mellett. A vita főleg akörül volt, hogy a mai vidéki nyomdatipar igen rossz helyzetbe került és minden oldalról éri a nehézségekkel küzd, ugyanígyra, hogy feltétlenül segíteni kell ezen állapotokon.

Fontosabb tárgyai voltak a gyűlésnek: a munkásokkal eddig történt tárgyalások ismeretése, országos munkavállalati árszabály előkészítése, továbbá az új ipartörvény tervezetben a nyomdászokra vonatkozó részeknek megvitatása.

E legfontosabb pontok egyikénél — a munkavállalati árszabály megvitatásánál — hosszabb eszmecsere és élénk vita fejlődött ki. Tanulságos és szakszerű fejtegetésekkel igazolták egyesek felszólalásait és kimutatták, hogy mennyire szükséges és fontos ezen kérdés mielőbbi helyes megoldása, amely által a tiszteségteien versenynak is sikeresen útját lehet vágni.

Az új ipartörvény tárgyalásánál széles körű újabb vita indult meg. Bár eddig még az új ipartörvény tervezet csak kis részben láttott napvilágot, már ebből is konstatálni lehetett, hogy a nyomdatipar helyzetén vajmi kevés segítséget és a jelenlegi mostoha viszonyok eltüntetésére vajmi kevés orvoslást nyújt, mert ugyiszlóan semmit sem tesz a mai áldatlan viszonyok megszüntetésére. Az új ipar-

törvény tervezetből — ha ez teljesen meg fog jelenni — a nyomdatulajdonosokra vonatkozó részt — külön kinyomatja az egyesület és ezt az igazgató-választmány tagjainak véleményezés végett külön megfogja küldeni az egyesület igazgatósága.

Jelen voltak: Endrényi Lajos elnök Szeged, Láng József társelnök Nagyvárad, Mayer Rezső al, elnök Nagybecskerek, Molnár Mór titkár, a Nyomdaipar Magyarországon szerkesztője, Szekszárd Csendes Jakab Temesvár, Klein Samu Miskolc, Melzer Henrik, Drot lef Péter, Kraft Vilmos Nagyszében, Gombos Ferenc Kolozsvár, Engel Lajos Szeged, Somló Manó Dunaföldvár, Endrényi Imre, Várnay Dezső, Schulhof Károly Szeged, Laszky Ármán Nagyvárad, Kner Izidor Gyoma, Breitfeld Dezső Szombathely, König S. Szeged, Réthy Viktor, Boros János, Kalmár Nándor, László Kornél, Endre Géza, Keppich Zeigmond, Niehin György, Weisz Félix Arad.

Az aradi összes nyomdatulajdonosok mindent elkövettek, hogy az érkező kartársukat kellőképpen fogadják és megtették minden lehetőt, hogy vendégek Aradon kellemesen és jól érezzék magukat. Döbben fényes ebédet adtak a Közponi szálló télikertjében, ahol mintegy 40 személy képviselte a magyarországi vidéki városok nyomdait.

Az aradi nyomdatulajdonosok nevében Boros János, az aradi nyomda részvénytársaság igazgatója üdvözölte a vendégeket, amire Engel Lajos szegedi nyomdatulajdonos és Laszky Ármán nagyváradai nyomdatulajdonos válaszoltak.

Temetik a nemzeti bankot.

A bankbizottság ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, március 26.

A bankkérdés, amely ma délelőtt még válságviharokat rejtett magában, ma este már teljesen veszélytelenné vált. Hogy is ne! A függetlenségi pártban oly értelmes emberek vannak, akik néhány óra alatt megértették, hogy a nemzeti bank kérdését mégsem lehet hangzatos jelszavakkal nyélbeütni. Az elnök szakállának árnyékában meghúzódva máris tárgyalnak a közös bank privilégiumának meghosszabbításáról.

Tehát nincs krízis sem bent a bizottságban, sem kifelé.

Ennek a magyarázata az, hogy Kossuth Ferenc audienciára készül Bécsbe s nem lehet tudni, vajon onnan hogy jön vissza?

Pajzsral vagy pajzsra?

A bank körüli kavargásról a következőkben tudósítunk:

A bankkérdés.

Ma délelőtt a képviselőházban Batthyány Tivadar gróf, a bankbizottság elnöke hosszasan konferált Andrássy Gyula belügyminiszterrel, Wekerle miniszterelnökkel és Széll Kálmánnal a bankbizottság teendőiről. Batthyány közölte a bizottság függetlenségi párti tagjaival létrejött megállapodásokat.

A bankbizottság függetlenségi párti tagjai délből érkekezletre jöttek össze, amelyen jelen volt Kossuth Ferenc

kereskedelmügyi miniszter is. Az értekezlet megállapodott a következő elvekre nézve:

A bankbizottság ez idő szerint még nem megy bele a közös, vagy külön bank kérdésének érdemleges megvitatásába, hanem megvárja, míg a közös bank előterjesztését megteszi. Addig is az önálló magyar nemzeti bankot készíti elő, szakértőket hallgat meg és minden intézkedést megtesz, hogy a nemzeti bank minden tekintetben készen álljon a megvalósulásra. Ha a közös bank is be fogja terjesztetni javaslatát, a bizottság azt is érdemleges megvitatás alá veszi és ha szükségesnek látja, egyes kérdésekre nézve újra szakértőket fog meghallgatni. A kérdések tekintetében több kiegészítés történik. Így a tervezet nyolcadik pontjához a bizottságnak még lesz pótolni valója.

Egy híradás szerint az alkotmánypártban a közös banknak ez idő szerint való fentartását és a bankszabadalomnak 1911-en tul leendő meghosszabbítását szorgalmazták, mert az ország érdekében valónak látják most, hogy a közös bank fennmaradjon.

Az alkotmánypárti bizottsági tagok ma délelőtt ez ügyben tanácskozást tartottak, amelybe a néppárti tagokat is be akarták vonni, de azok már nem voltak jelen a Házban. A konferencián Wekerle miniszterelnök, Széll Kálmán, Szivák Imre, Bernáth István és többen vettek részt. Megállapodtak abban, hogy a párt magatartását a bizottság mai ülésén Széll Kálmán fogja előadni.

Egy másik hírforrás szerint a bankbizottság függetlenségi párti tagjai az önálló magyar bank követeléséről már lemondottak és csak a kartell-bankról beszélnek. Kossuth Ferenc, aki legközelebb megjelenik a király előtt, állítólag a kartell-bankra fogja kérni az uralkodó beleegyezését. A mai előértekezlet megállapodását hosszú és izgalmas vita előzte meg, amelyben Kossuth többször felszólalt, majd felkereste Wekerle miniszterelnököt és hosszasan tárgyalt vele az előértekezleten történetekről.

A miniszterelnök a mai, vagy a legközelebbi bankbizottsági ülésen elvi kijelentéseket fog tenni a bankügyben elfoglalt álláspontjára nézve.

A bizottság ülése.

A bankbizottság délután öt órakor Batthyány Tivadar gróf elnöklésével ülést tartott.

Batthyány elnök hosszabb beszédben kifejti, hogy a bizottság kötelessége nemcsak az önálló magyar nemzeti bank felállításával foglalkozni, hanem a dolgok természetéből kifolyólag a közös bankra vonatkozó adatokat is beszerezni. Midőn már a bizottság előtt fognak feküdni az önálló magyar bank felállítására vonatkozó szakvélemények, valamint az osztrák-magyar bank javaslatai és a kormány előterjesztései, akkor érkezett az időpont arra, hogy a bizottság a saját kebelében a kérdés első részére nézve épügy, mint a képviselőház elé terjesztendő részletes javaslatokat illetőleg vegye fel a tanácskozásokat. Ennélfogva hozza meg a bizottság határozatait azon elvi kérdések felett, vajon az önálló bank felállítását, vagy a közös bank szabadalmanak meghosszabbítását javasolja-e a képviselőház-

nak, valamint határozzon a bizottság az elvi határozatból folyó részletes javaslatok tekintetében is. Készséggel járul tehát hozzá, hogy a szakértőkhöz intézendő kérdések sorozata néhány, a közös bank meghosszabbítására vonatkozó szakkérdéssel még kiegészíttessék.

Széll Kálmán helyesli Batthyány indítványát és hosszabb beszédben indokolja meg azon álláspontját, hogy gazdasági okokból ragaszkodik a közös bank felállításához.

Földes Béla szerint a jegybank Magyarországnak olyan ügye, amely semmiképpen sem tartozik a közös ügyekhez. Ennek következménye az, hogy a kiindulási pontot csakis az önálló jegybank képezheti.

Buzáth Ferenc nem tekinti a bankügyet politikai, hanem gazdasági kérdésnek. Helyesli Batthyány indítványát.

Holló Lajos felszólalása után Batthyány elnök határozatképpen kimondja, hogy a bizottság elfogadja azt a munkaprogramot, amelyet Holló Lajos előadó terjesztett elő és amelyet ő mai megnyitó beszédében kiegészített.

Számos részletkérdés megvitatása után Holló Lajos indítványára a kérdések végleges szövegezésére albizottságot küldtek ki, amelynek tagjai lettek: Batthyány Tivadar gróf, Holló Lajos, Bernáth István, Buzáth Ferenc, Földes Béla és Éber Antal.

Ezzel a bizottság ülése minden érdemleges munka nélkül véget ért.

Fordulat a helyzetben?

A politikai helyzetről a következő érdekes képet festik: Kétségtelen, hogy a házszabályrevízió általánosságban való megszavazásával a kormány helyzete bizonyos mérvben megerősödött. A koalíció, de főképp a függetlenségi párt, egységesen vonult fel a revízió mellett. Mindazonáltal a politikai helyzet a kormányra nézve aggasztó, minthogy a revízió hosszadalmasnak ígérkező részletes tárgyalása és a bankkérdés fejleményei sok nehézséget rejtenek magukban, melyek egyik napról a másikra válságokat idézhetnek elő. Hozzájárul ehhez még az a körülmény, hogy a függetlenségi párt zöme türelmetlen és be sem akarja várni a választójog elintézését, hanem már most szeretné magához ragadni a hatalmat. Mindezeknél fogva nagy várakozással néznek elébe Kossuth Ferenc legközelebbi audienciájának, mely esetleg fordulópontot fog jelezni a politikai helyzetben.

A balpárt ezalatt nagy apparátussal készül a további harcra. A párt tagjainak tulnyomó része a legelszántabb küzdelem mellett van. Andrásynak az az engedménye, hogy hozzájárult a revíziós indítványnak három pontban való tárgyalásához, lényegesen megkönnyítette a balpárt további harcát.

Az ellenzék csaknem minden tagja több módosítással fog előállani, úgy, hogy majd maga az elnök se fogja magát a káoszban kiismerni. Pedig Justh Gyula híres arról, hogy mindig feltalálja magát a határozati javaslatok és módosítások tömkelegében.

Lengyel Zoltán sajtópöre.

A hamis távirat.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, március 26.

Érdekes pört tárgyalt ma a budapesti es küldtörbíróság. A múlt év végén, amikor Lengyel Zoltán a támadások egész sorozatát tette közzé a „Nap”-ban Polónyi Géza igazságügyminiszter ellen, számos gratulációt kapott a vidékről Lengyel ezeket az üdvözléseket időnként közzé tette a Nap-ban. Így több üdvözlő távirat között február 17-én a következő jelent meg:

„Önzetlen küzdelmedben szívvel-lélekkel résztveszek. Páskuly.”

A távirat Sallágyosmlyóról, Ugron Gábor kerületéből érkezett, ahol Ugron akkori pártjának vezére csakugyan egy Páskuly volt, egy a szallágyosmlyói Páskulyok közül, Lengyel Zoltán személyes ismerőse. Amint az események beigazolták, a távirattal valaki rossz viccet csinált, mert a Páskulyok sietve demantáltak a nekik tulajdonított üdvözlést. „A Nap” szerkesztősége ugyanis az üdvözlés megjelenését követő napon ezt a cífolatot kapta:

„Keddi számukban megjelent Lengyelt üdvözlő távirat hamisítás. Páskuly Antal, Páskuly József és id. Páskuly István.”

A Páskulyok azonban nem elégedtek meg ezzel a cáfolattal, hanem egyidejűleg a következő táviratot küldték a „Magyarország”-nak:

A „Nap” keddi számában megjelent üdvözlő közlemény egyszerűen hamisítvány. Küldője gazember, mert a somlyói Páskulyok, mint becsületes bazafiak, Lengyelt nem üdvözölhették. Páskuly Antal, Páskuly József és idős. Páskuly István, Szallágyosmlyóról.”

A cáfolat megjelent a „Magyarország”-ban, ahonnan reggelre átvette a „Budapest” című lap is. Lengyel Zoltán nem hagyta annyiban a dolgot, hanem becsületsértési sajtópört indított úgy a „Magyarország” mint a „Budapest” ellen. Ma a „Budapest” ellen indított pört tárgyalta az esküd bíróság. A közleményért Hollósy Géza újságíró, a „Budapest” akkori helyettes szerkesztője vállalta el a felelősséget s így ő került a vádlottak padjára.

— Nem tartom magam bűnösnek, — mondta Hollósy — főképen azért, mert a „Magyarországból” vettem át az inkriminált közleményt.

— És miért közölte le a sértő cáfolatot? — kérdezte az elnök.

— Lengyel Zoltán akkori szereplése olyan volt, — felelte a vádlott — hogy politikai szempontból szükségesnek tartottam a lekölészt.

— Mit kíván még felhozni a védekezésére?

— Más semmit. Csupán azt jegyzem meg, hogy huszonkétéves újságírói működésem alatt mindig helyt állottam azért, amit tettem.

Azután Lengyel Zoltánt, a főmagánvádlót szólította fel az elnök nyilatkozatára.

Lengyel bemutatta az eredeti táviratokat, majd ezeket adta elő:

— Amikor Polónyi lelepleztem, öznével kaptam az ország minden részéből az üdvözléseket. Hogy lássa a világ, részben nyilvánosságra hoztam ezeket. A Páskuly esetben azszal vádoltak meg, hogy én magam adtam föl a táviratot. Nem hagyhattam tehát a dolgot szó nélkül, hanem törvényes útra vittem az ügyet. A hihetetlen rágalmak és vádak egész tömegét zúdította akkor rám néhány lap. Valamennyi támadást nem torolhatok meg bíról uton, részben azért, mert nyilvánvaló a politikai tendenciák, részben, mert akkor sohasem lenne vége. Csak kiragadok egyes jellemzőbb eseteket, mint

amilyen a mostani pör a yaga is. A törvényszék két kérdést adott át: az esküdteknek. Az egyik kérdés: bűnös-e a vádlott abban, hogy Lengyel Zoltánt, mint országgyűlési képviselőt megsértette becsületében, a másik: bűnös-e abban, hogy Lengyel Zoltán ellen, mint magánember ellen becsületsértést követett el. Az esküdtek nem-mel válaszoltak mindkét kérdésre, mire a törvényszék fölmentette Hollósyt a becsületsértés védjé alól.

Aki önmagát parentálja el.

Egy volt alkapitány halála.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 26.

A ma nap egyik aradi újság *Menességi* János, nyugalmazott rendőralkapitányról úgy emlékezett meg egy cikk keretében, hogy: „a megboldogult *Menességi*.”

A jó öreg egy levelet írt a szerkesztőségnek, melyben a többek közt azt mondja, hogy:

— Elkészültem ugyan a nagy marsra. A cakkumpakk a váliamon van, de a legfelső kommandáns még nem adta ki a napiparancsot. Engedjék meg, hogy megvárjam.

Ma jött ki a parancsolat, violaszín pacsét alatt. *Menességi* János berukkolt oda, ahol mindenki „tauglich” és ahol senki: a seregből ki nem szuperálnak.

Beim fusz, rutt! Epihent az agg harcos, vagy amint mondani szokás, a nagy idők tanuja, aki annyira pedáns és rendszerező ember volt, hogy még az életrajzának a megírását sem bízta rá az újságírókra s már az 1901-ik esztendőben maga elkészítette, amint itt alább következik. Érdekes, hogy éppen március 26-án írta:

Élet leírásom.

Csik-Ménasági Menességi János nyugalmazott városi rendőralkapitány 1848 és 49-ik évi szabadság harcos, honvéd huszár a Sándor nevet viselt 7-ik ezredben.

Született 1831-ik év október 5-én. Elemi iskolát a gimnáziummal itt végezte. 1848-ik július 23-án, mint e város lelkesült polgársága felhívására a szerbek elleni liadás e föltására nemzeörként Torontálmegye Elemér nevű helységbe indulnak Szabó József kapitány vezénylete alatt, hol a Tisza partján az ellenség átjövételének megakadályozása végett őrségi szolgálat teljesített, — 30 nap eltelté után haza érvén, a fennli huszár ezredbe önként beéptem, kapitányom volt Fogarasi J., főhadnagyom Baranovics Kálmán, hadnagyom Farkas János és a fegyverletételig részt vettem az 1849-ik év február 8-án itt vívott utcai harcban, ugyanazon év június havában a temesvári vár körülzárása és a megtörtént külvárosok bevételeinél Vécsey gróf táborában, — továbbá a Kisbecskerek alatt vívott szomorú kimenettel végződött erős csatában, — végre Lugos alatt augusztus 15-én történt küzdelemben.

A fegyverletét után 1850-ik évben boldogult Heim Domokos jöttévi polgármester pártolása és befolyása révén a város hatóságához mint levéltári írnok fizetés nélkül dolgozni kezdtem. 1852-ik év október havától 150 forint fizetést utalványoztak évente — 1854. év február havában a Backorszak alatt Horváth Ádám az időbeni polgármester tulajdális lévén felfelé, az alacsony kalap viselést eltiltotta, és valamennyi hivatalnokra erőszakolta a „Cylinder” hordást, mely magas természetemnek illő nem volt, — felfüggesztettem, — rö-

tőn a fennállott megyei cs. kir. törvényszékhez Hrabovszky elnöksége alatt mint tollnok felvételtem, — 1861-ik év február havában visszaállott alkotmányos tiszt választás alkalmával Török Gábor polgármester uralma alatt a városi rendőrséghez lettem beosztva, ugyanazon év október havában általános adófizetés megtagadása miatt fellépett a proditerium, Scharfeneder Ferenc lett Haffbauer Lajos kir. biztos által polgármesterré kinevezve és uralgott 1864. évig, azután utódjául jött Weisz Károly a helytartó tanács által leküldve, ki itt 1867. évig működött. Ujból alkotmányos választás történt, polgármesterré Atzól Péter választott meg, őtet követte Vörös Pál, végre Szilacs Gyula kir. tanácsnok jött nyomában.

Én 1862. évben lettem Szerb Tivadar kir. biztos által belvárosi alkapitánynak kinevezve, 1867. év június 27-én mentem hason minőségben Gaj külvárosba, hol 1885-ik év december 1-ig hivataloskodtam, tevékeny részt vettem a volt Tráytler Lajos, jelenleg Széchenyi nagy malom, továbbá a Radnai ut volt Kohn Fülöp szeszgyár, annakutána a Simándi-ut robbanó puskapor gyár égésnél 1864. évben saját életem kockáztatása mellett, — és 1867. év augusztus, utóbb 1881. év október havában a Neuman szeszgyár égésénél, — ugyanott 1867. évben a robbanás alkalmával, nemkülönben 1881. év augusztus havában a Ségai gyártelep, végre a Szobli Ferenc szeszgyár égésénél, úgy a Maros folyó összes áradásainál.

E hű leírásból kitűnik, miszerint összesen 28 évi városi hivataloskodás alatt 8 polgármesterem volt.

Arad, 1901. március 26-án.

Menességi János.

Aradváros tisztikara egykori kartársai elhunytá alkalmából külön gyászjelentést adott ki.

A temetés holnap délután fél négy órakor 1-sz az Aulich Lajos utca 21. számú házból, római katolikus szertartás szerint.

Herczeg Ferenc és Kiss József Aradon.

Nagy előadás a gyulai szanatórium javára.

Arad, március 26.

Az emberiség öldöklő anyjai között a legkegyetlenebb a tüdővész Nemcsak a statisztika számadatából tükröződik ez vissza, de az áldozatok életkorából. A tüdővész áldozatai tulajdonképpen az élet delén, a munkabírás teljében dőlnek ki. Éva sötét halálangyal a nemzetek vagyonának megszámlálhatatlan millióit őrli meg.

Pedig nem lehetetlen ellene a küzdelem. A fejlettebb kultúrállamok a célszerű, modern és humánus intézményeknek mindegyikében kiépülő hálózatával küdenek a legnagyobb romboló ellen és a számszerű eredmények bizonyítják, hogy a humánizmus nem folytat meddő vlaskodást.

Magyarországon a *József kir. herceg szanatórium egyesület* áll ennek az emberbaráti célnak szolgálatában s az egyesület minden alkalmat megragad, hogy anyagi erőforrásait gyarapítsa. A művészetek oltárain is meggyújtja fáklyáját s a művészi élvezetek forrásain keresztül veszi igénybe a közönség áldozatkészségét. A múlt évi budapesti *Caruso*-est is ennek a törekvésnek állott szolgálatában.

Április hóban Aradon is rendeznek szanatórium estélyt, amely színházi est, mint műv 6

szi esemény is kimagaslónak ígérkezik. A városnak a színházgatóval kötött szerződése feljogosítja a várost, hogy a színpadon egyes ilyen célokra igénybe vehesse a város a József kir. herceg színművész egyesület felkérésére hozzá is járult a jótékony célú előadás megtartásához.

Április 9 én tartják meg ezt az előadást. Színpadra kerül *Herczeg Ferenc* kiváló színműve: *A dolovai nábob leánya*. Gondoskodás történt, hogy a jótékony célú előadásán felül művészi vonzerő is legyen a közönséget a tömeges megjelenésre. A budapesti *Nemzeti Színház* két kitűnő tagja: *Odri Árpád* (Tarján Gida) és *Náday Béla* (Billizy kadé) vesznek részt, mint vendégek az előadásban. Ezenkívül fellép *Náday Ilonka*, a kiváló énekesnő is, aki a közelmúltban *Berlinben* és *Bécsben* oly óriási sikereket aratott, s akit *Budapesten* valóságos ünneppel ünnepelnek. A bájos művésznő, akinek arcképe az aradi korzó több kirakatában látható, elsőrendű vonzereje lesz a jótékonyestnek. Érdekes egyéniség a zeneművész is, aki *Náday Ilonka* énekét kíséri fogja. *Dienzl Oszkár* Aradon jól ismerik. *Leszkay* alatt karmestere volt a színháznak.

Hogy pedig az est vonzereje még inkább fokozódjék, jelen lesz maga a szerző: *Herczeg Ferenc* is és kíséretében Aradra jó *Kiss József*, az ünnepelt költő is, aki szintén közreműködik a szegény tudósbetegek javára rendezendő estélyen.

A helyárat csak mérsékelten emelik fel, az egy koronán aluli helyeket éppenséggel nem emelik. A színházi pénztár a holnapi naptól már elfogad előjegyzéseket.

Betiltott temetés.

Tüntetés egy koporsó körül.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 26

A *Weitzer János* féle vaggongyár egyik műhelyében, — mint azt lapunk keddi számában megírtuk, — súlyos szerencsétlenség történt. A másfél méter átmérőjű közörlő szétrobbant és az ott foglalatostokó *Viot András* munkáson életveszélyes sérüléseket ejtett. Reménytelen állapotban szállították a kórházba, ahol néhány óra múlva iszonyu kínok között meghalt.

A szerencsétlenül járt munkás temetése szerda délutánra volt kitűzve és a gyár igazgatósága ez időre szabadságot adott az összes műhelyek munkásainak, hogy elhált társuk temetésén részt vehessenek.

Mintegy háromszáz főnyi tömeg jelent meg a kórház halottasházánál, hogy megadják a végtisztességet elhunyt barátjuknak. Hosszabb ideig várakoztak, míg megtudták, hogy az ügyesség nem adta meg az engedélyt *Viot* eltemetésére, hanem elrendelte a halott felboncolását, mivel nincs kizárva, hogy a katasztrófát gondatlanság okozta.

Mikor az egybegyűlt tömeg erről értesült, nagy zúgolódásban tört ki és oly fenyegető magatartást tanúsított, hogy a kórház vezetősége a rendőrségért telefonált. *Kovács Antal* ügyeletes rendőrhadnagy több rendőrrel a helyszínére sietett és igyekezett a felháborodott munkásokat lecsillapítani. A munkások ekkor arra kérék a rendőrséget, eszközölje ki, hogy elhált társukat a felső temető halottas házába kíséressék.

Kovács rendőrhadnagy telefonon nyomban összehívottatásba lépett *Szakolczay Lajos* kir. ügyésszel, az aradi kir. ügyesség vezetőjével és értesítette a munkások kívánságáról. Az

ügyész, akinek időközben egy detektív tudomásra hozta a tömeg elszánt magatartását, készséggel adta meg az engedélyt.

Erre a gyászmenet, mint néma tüntetés, hosszú sorokban megindult a felső temetőbe, ahol *Viot András* tetemét a halottas kamrában helyezték el.

A hatósági boncolást ma ejtették meg *Aussterweil László* és *Posgay István* dr. törvényszéki orvosok. Az ügyesség megindította a vizsgálatot, nem terhelte valakit mulasztás a halálos szerencsétlenség előidézésében.

Fábry Sándor kitüntetése.

Magyar nemesség.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 26

Arad közgazdasági és társadalmi életének egyik kiváló, vezető emberét: *Fábry Sándor* dr.-t, az arad-csanádi egyesült vasutak vezérigazgatóját jelentős kitüntetés érte. A király a magyar nemességet és a felső-almási előnevet adományozta neki. A kitüntetés azoknak az érdemeknek jutalmazása és elismerése, amelyet *Fábry* a közigazgatásban szerzett, de annak híre Aradon is, *Fábry* dr. új, széles térre kiható tevékenységének középpontján, általános rokonszenvet és örömet fog kelteni. Azon rövid idő alatt, amióta *Fábry Sándor* dr. pályáját Araddal kötötte össze, sok jelét adta nagy tudásának, kiváló szociális érzésének, a közérdekű gazdasági és társadalmi mozgalmak iránt való érdeklődésének s Arad közönsége folyton növekvő népszerűséggel veszi őt körül.

A kitüntetésről a következő tudósítást vesszük:

A király *Fábry Sándor*, kir. tanácsos, ny. főispánnak a magyar nemességet „felső-almási” előnévvel adományozta. E kitüntetés még kapcsolatban van *Fábry*nak Békésvármegye és Hódmező-Vásárhely város főispáni állásaitól való megválásával, mely kettős méltóságáról tudvalevőleg *Fábry* akkor köszönt le, midőn az Arad-csanádi egyesült vasutak közgazdaságilag oly jelentőségteljes igazgatói állására választották meg. A bevett szokástól eltérőleg, nem a felmentéssel egyidejűleg közöltetett a kitüntetés, mert *Fábry* dr. fivérének, *Fábry Károly* országgyűlési képviselőnek hasonló kitüntetésével egyidejűleg óhajtott a közzétételt és ez utóbbi, alakulási körülmények miatt, most vált lehetővé. A kettős kitüntetést a hivatalos lap holnapi száma közli.

Mindkét fivér ismert munkása a közügynek, méltán érte őket a királyi kegy. *Fábry Sándor* dr. nevét 24 évi közigazgatási, szociális, közgazdasági és társadalmi tevékenysége, országsszerte ismertessé tette. *Fábry Károly*, Békésmegyei főügyész, harminc éve ügyvéd, a legutóbbi két cikluson át a gyomai kerület országgyűlési képviselője, vármegyéjében kifejtett köztevékenysége ismeretes.

A *Fábry*ak a 18. század elején költöztek be a hontmegyei Felsőalmásról Békésmegyébe; a köztudat és régi történetírók szerint, a család régi nemessége kétségtelen; bizonyító okmányok híján, a két fivér — önerejéből küzdve — fel magát mai szép pozíciójukba — munkájuk által vívták ki leszármazóiknak a nemesi diplomát. „A munka nemesít”, ezt a régi igazságot szentesítette a király a jelen kitüntetés adományozása által.

Csalás reklámbankókkal.

Elfogott bünszövetkezet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 26.

A hiszékeny emberek kifosztására Szolnokon egy csalóbanda szervezkedett, mely banda már hónapok óta folytatja üzelmét. Egész sereg embert fosztottak ki és a kifosztottak közül egy sem mert feljelentést tenni ellenük, annyira megfélemlítettek mindenkit.

Bodnár Miklós 33 éves bognár, *Hegedűs János* ügynök és *Kolompár József*né, született *Bokor Mária* cigányasszony voltak a banda tagjai, de meg van állapítva, hogy segítők is voltak, akiket azonban kinyomozni és letartóztatni eddig még nem lehetett. *Bodnár*ék a jó pénzért ígért háromszor annyi hamis pénzzel dolgoztak, kicsalták a jó pénzt, s amikor a hamis pénzt át kellett volna adnia, megjelent a detektív, letartóztatta az egész társaságot, a becsapott ember pedig örült, hogy pénzét otthagya menekülhetett. A parasztagdák számtalan ilyen szélhámosaságról olvastak, hallottak, de azért kárpztiságuk újra lépre vitsi őket. Jelen esetben a felhajtók szerepét *Hegedűs János* és *Kolompár József*né játszották. A vonatokon kilestek olyan embereket, akiknél pénz volt és megkötözték az üzletet. Elkísérték Budapésre, Szegedre vagy Sente-re, ahová az áldozat vásárra ment és a kiszálló állomáson találkoztak *Bodnár Miklóssal*, aki a földesur szerepét játszotta, ugyanazzal a vonattal jött, de azért véletlenül találkozott társaival.

Volt nála egy fekete ügyvédi táská, telve reklámbankókkal, de tetejébe valódi, jó pénz volt helyezve, úgy hogy amikor *Bodnár* a táskát kinyitotta, az áldozat csak a jó pénzt látta, amiből egy két darabot kézbe is adtak neki. Az áldozat erre léprement, átadta a pénzt és elindultak, hogy odaadják az ígért hamis pénzt. Az utcán megjelent a detektív, vidéken pedig egy egyenruhás rendőr, aki az áldozatot elszalasztotta. Azt még nem tudta a nyomozás megállapítani, hogy ez a rendőr, vagy detektív ki volt. *Bodnár*ék annyira vakmerők voltak, hogy néhány nap múlva felkötözték a kifosztott embereket, hogy az esetleges följelentést megakadályozzák.

— Nagy bajban vagyunk, mondotta ilyenkor *Bokor Mária*, nyakunkon a tatár, be fognak bennünket csukni, az összes hamis és valódi pénzt elvették tőlük. De mi kendet nem árultuk el, nem is fogjuk elárulni, mert akkor kendet is becsukják. Ne szóljon hát senkinek, nem lesz baja.

Az áldozat nem mert szólani, annyira nem, hogy *Bodnár*ék ellen senki nem tett följelentést, pedig az áldozatok közül többen öngyilkossá lettek, így *Sulyok János* és *Papp Péter* kunszentmártoni gazdák, miután pénzüket visszakapni nem tudták, öngyilkosságot követtek el.

A csendőrség már régebben figyelte *Bodnár*ékát és a budapesti rendőrség figyelmét is felhívta rájuk. Így történt, hogy mikor most a három jómadár egy ujabban kiszemelt áldozattal, *Józsa Bertalan* kunszentmártoni gazdával Budapésre jött, a detektívek elcsípték őket. Elfogták *Bodnár Miklóst* is, akinél megtalálták azt a bizonyos kőzításkát is a reklámbankókkal és jó pénzzel.

Kihallgatás után letartóztatták őket s keresik a büntársakat és áldozatokat, akik — saját beismerésük szerint — igen sokan vannak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Péntek: A tündérszerelem, operett. (Bemutató előadás. (B bérlet.)

Szombat: A tündérszerelem, operett. (C bérlet.)

Mariházi elbucsuzott.

Arad, március 26

Ha nem direktornak menne el tőlünk *Mariházy* Miklós, úgy fájdalmas hangon bucsuznánk tőle ma, mikor itt hagyja az aradi színpadot, ahol megkezdte színészi pályáját és ahonnét mint a kecskeméti színház igazgatója távozik. Mikor *Mariházy* bucsuzik, akkor a válság kellemetlen érzése mellett, nagyobb rész jut az örömeinek, mert hiszen vágyának teljesedését látjuk új működési terében és tudva, hogy ideális lelkének menayiterve, reménysége vár megvalósításra, a bucsunál csak szerencsét kívánhatunk neki és hisszük, hogy rövidesen a legelső színiigazgatók egyike lesz *Mariházy* Miklós.

Wilde Az eszményi férj című darabjában bucsuzott el *Mariházy* az aradi közönségtől, mely a távozó művész tiszteletére zúfolásig megtöltötte a színházat. Egyik parádás szerepe *Mariházy*nak lord Goring, ez a szellemes vívó, akinek káprázatos paradoxonjai frappánsul hatnak *Mariházy* előadásában. A bucsuzó művészt nagy szeretettel ünnepelték és az első felvonás végén *nyolcszor* hívják a lámpák elé. Arany babérág, sok-sok koszorú és palmaág fogják emlékeztetni *Mariházyt* a felejthetetlen szép estére, mikor az aradi közönség úgy bucsuzott tőle, mint akit őszinte szeretettel bocsájt utra, új sikerek felé.

A mai előadás *Harmath* Józsnak hozott bájos művészetéért nyílt színen tapsot. Nagyon jó volt *Novák* Irén Csövelty-éje. Végül *Keszler* és *Várnay* érdemeinek dicséretet művészi szereplésükért.

Előadás után a Központi szállodában díszes banketen ünnepelték *Mariházyt*. H. G.

A Bosznay-tárlat.

Arad, március 26.

Aradváros művészi életét az utóbbi időben szépen fellendítette egy fiatal könyvkereskedő cég oly irányu működése és buzgalma, hogy egyrészt a város közönségét minél több és nagyobb festőművész alkotásával megismertesse, másrészt pedig ezeket a képeket mentől hozzáférhetőbbekké tegye a műpártoló közönségek. A *Weiss és Klein* cég dicsőre méltó törekvését értjük, azon törekvését, hogy a fővárosban sikert aratott kollektív kiállításokat lehozza Aradra. És ezzel művészeti szempontból nagy célt szolgál, mert eltekintve a Nemzeti Szalonnak néhány év előtt rendezett kevés számú tárlatától, Arad e tekintetben megelégítően el volt hanyagolva, pedig talán egy vidéki városban sincs annyi műértő képkedvelő és gyűjtő, mint épen nálunk.

Az utóbbi időben rendezett gyűjtemények között, amelyek a fővárosban voltak, egyik legnagyobb sikert *Bosznay* Istvánnak a Nemzeti Szalonban rendezett kollektív kiállítása aratta. *Bosznay*, aki Debrecenben él, tájképfestő és büszkén tesszük hozzá: igazi, vérből magyar festő; a magyar alföldnek legkiválóbb megfigyelője és ismerője és képein eme megfigyelő tehetségnél csak technikája és művészi tudása nagyobb. Méltán tartják tehát őt eszidőszertint egyik legnagyobb magyar tájképfestőnek. Emellett bizonyít, hogy a Képzőművészeti Társulat minden kiállításán *Bosznay* képeit az első nagyteremben szokták elhelyezni, amely terem pedig

tudvalevőleg díszes a kiállításnak, mert ebben a teremben vannak kiállítva a tárlat büszkeségei.

Bosznay tájképfestése egészen új nyomokon halad. Nem a Mészölyök, Telepyék minocizus és sokszor kihasznált pontos megrajzolása, olyan irány, amelyben a főtárgy rendszeren édeskésen, sokszor émelgyőzően van kidolgozva, hanem tiszta, eredeti és természetes. *Bosznay* a természetet a maga valóságában, egyszerűségben szereti bemutatni, úgy, ahogy azt az ő nagy megfigyelő talentumával apprehiciálja és csak egy olyan nagy technikai készség, színérzék és könnyű ecsetkezelés, mint amelyekkel ő rendelkezik, képes benyomást olyan hűen, finoman visszaadni. Ezért van az, hogy mind egyik kép azonnal hat a szemlélőre és az ember önkéntelenül is így fíkad ki:

— Ezt a vidéket már láttam valahol.

És ez a legjobb, legnagyobb elismerése annak, hogy tájképben a természetet a maga közvetlenségében adja vissza.

Ilyen benyomást keltett bennünk *Bosznay* Istvánnak az az ötven képe, melyet a Weiss és Klein cég lehozott Aradra. Mindmégannyi elsőrangú alkotást a művészetnek, mindegyik képe megérdemelné, hogy külön-külön méltassuk a bennük rejlő művészi szépségeket. Ezzel azonban sem elegendő helyilei, sem idővel nem rendelkezünk és csak nagyjából néhány szóval referálunk a képekről.

Az első kép, mely a szemlélőnek nemcsak nagysága, de kvalitása folytán is szembetűnik, a „Téli táj” című nagy vászon. Gyönyörű kép, egyik legszebb alkotása a művésznak és a Képzőművészeti Társulat múlt évi kiállításának ugyasólván elouja volt. Mindjárt a megnyitás napján elkelt, gyoroki *Andrényi* Károly vette meg. Ettől balra van az „Est a tavon” című képe. Bámulatos ezen a képen a felhők színe, de ami még bámulatosabb, még művészebb, az a tó vizének a színe.

Nem a víz árnyalatát, nem a víz fedrának visszatükröződését festi, hanem magát a vizet, az igazi vizet úgy, ahogy az a természetben létezik. Az ember önkéntelenül is a saját képének visszatükröződését keresi, olyan természetes. Ugyanez áll a „Drávapart” és „Sarkadi berek este” című képeiről. Mindkettő könnyed, ugyasólván flott festésű és mégis azt a hatást keltik, mintha a legaprólékosabban volnának kidolgozva. „Fizes a Dráva mellett”, „H deg vizek” című festményei szintén természetességükkel tűnnek ki, míg „Alföldi tanya” és „Legelőn” című képei üdességükkel, tiszta levegőjükkel keltenek hatást. Nagyon szép a „Svedleri házak” című képe és „Somogyi paraszttanulmánya.”

A kiállítás ma nyílt meg és mindjárt az első napon közel 5000 koronáért kelték el képek. Eőjelnek ez nagyon biztató és ha ebből következtetnünk szabad, nagyon sok kép fog az aradi lelkes műpártolók között vevőre találni. A kiállítás megnyitására *Bosznay* István is lejött és még a holnapi nap folyamán Aradon marad.

Goró Arthur.

* Tündérszerelem. Rígóta szolgált a színház közönségének olyan ragyogó, díszes látványossággal, mint a Tündérszerelem holnapi színrehozatalával. A színpadot az utolsó szögletig teljesen új köntösbe öltöztetik. Pazar rózsaszalugások, virágligetek, buja erdőrés leték borítják be a deszkákat. Csaknem a csalódásig hű dekoráció ábrázolja a tündérek csodatavát, ahonnan a sellők, koboldok, manók és vízlények tarka serege előbukkan. A Tündérszerelem minden egyes szereplője ujonnan készített kosztümöt kapott. A régi tündérruhák ezuttal

a gardeurakban maradtak; a színház műhelyében hetek óta az új lengő ruhákat öltik. A Tündérszerelem szépségei ilyen kiállítás mellett természetesen sokszorosan kiemelkednek, érvényesüléshez jutnak. A rendezés bangulatos keretét ad főleg a zeneszámok bűbáj s csodaszép melódiái az amilyenhez hasonlót Huszka János még egyetlen operettjében sem írt. A főszerepeket Kállay Jolán, Zsily Margit, Benkőné, Szilágyi Berca, Hunyady, Ladiszlav, Leővey, Faludy, Szathmáry és Várnay játsszák.

* Nincs valami elvámolni valója? Páris emlégetett szövegátvétel volt a múlt szezonban ez a francia pikareszk színpad, igazi szellemmel megirított bohózat. A Vígjátékban is színyra kapta a siker s ez a bohózat lett a legemlékeztetőbb, legdivatosabb darabja a szezonnak. Mináuk a jövő héten hétfőn kerül bemutatásra ez a világ színpadain óriási nagy sikert aratott bohózat.

* Az Eggenberger-féle képtárlat vasárnap bezárul. Arad maparóló bizonyára fel fogják használni az utolsó napokat arra, hogy a kiváló gyűjteményből minél többet szerezzenek meg szalonjaik számára. Kvalitásosabb és árak tekintetében párfogatásra érdemesenb képtárlat nem egyhamar körül Aradra megrint. A gyűjtemény Aradról átvízik Temesvárra.

A nap furcsaságai.

*

Az édes csehek.

Arad, március 26

Hiába mondják, erősítik és bizonyítják a rossz-májú ujkori Satyrok, hogy a magyar nem legény a talpán a saját hazájában. Rossz indulat terjeszthet rila csak ilyen rágalmakat, mert nem csupán befelé tud érvényt szerezni az állam nyelvének, de még az idegen, szomszéd országok népét is kényszeríteni tudja a ropogós magyar szó megtanulására.

Fényes bizonyítékul szolgál erre a cseh cukorkagyárosoknak az aradi piacra becsempészett és magyar gyártmányként forgalomba hozott cukorkái borítékain ékeskedő magyar feliratok.

Igaz, hogy a rossz-májú satirikusok megint csak azt mondják erre, hogy bennünket magyarokat épen ilyen hízeltetésekkel, ámtásokkal lehet lekapni a lábunkról s amíg az osztrák és cseh gyárosok becsempészett, magyar gyártmányként forgalomba hozott áru egy csomó magyar pénzt potyogtatnak az idegen, valójában magyarfaló gyárosok zsebébe, addig az ép olyan és jobb minőségű árut készítő magyar gyárak alig képesek reuzálni a saját hazájuk földjén.

No de hát az „ilyen apró tüszurások” a mi tulipánért rajongó szívünket nem érintik. Mi ép azzal dokumentáljuk európai műveltségünket, hogy csak idegen dolgokat vesz be a gyomrunk. A hazait ékes toasztokban eléggé támogatjuk.

Egy csemegeüzlethől kiszolgált édes aradi szenzációt találunk fel most olvasóinknak, amelyből büszkeséggel megtapasztalhatják, hogy mégis csak legények vagyunk mi magyarok és megtanítjuk az idegent, miként kell a „maga zsebe hasznára” megtanulni a ropogós magyar szót.

Va'ami cseh gyárostól származó cukorkák papiros burkolatán „igen szellemes” és „ötletes” közmondások, vagy mi a csodák vannak nyomtatva kitűnő magyarsággal.

Ime egy pár szemelvény az édes aradi szenzációból:

„Szerelmédnek már lehullt levele

Életem most bűnattal van tele,”

„A ki vitéz sebeit, ki juhász juhait vesz számba.”

„Ajki virágl szebek mint rosza libora

Es csőkjaid, édesebek mint a Tokej borrh”

„Reennk dolgokban rendet tart, hogy gyárapodjál, Mindegy en a munkád lelke okármibe fogsz.”

„Mondják, hogy hajdan a pártos Parthusok is mind, Csak Magyarok voltak, se e Nemzet tőlők

eredne. — Ugy látszik, mert még, most sem tart a Magyar együtt" (Ebbe igaz van az ebadta csehnek!)

"Szemaid szép ragyogása logobé hajnali Ajkid kedves mosolygása sok ezer gondot."

"Szívemet ne vádold, jól esmérted, Most ist hív tüzevel ég az erted."

"Kerüld a roszt, szeretsz a jót, Mert ellenkezőleg megfogja tét."

Nos tehát tekintetes közvélemény, ezekután büszkén és örömmel ropogtathatod a magyarosodó cseh cukorkákat, a legújabb édes aradi szenzációt, tulipán mozgalmad nem kis dicsőségére.

Egy csőd áldozata.

Berger Menyhért a Lipótmezőn.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 26

A bihardíszegi Berger Ignác és fiaai cég szerencsétlen emlékeztető milliós bukása ügyében megrendítő fordulat állt be. Budapestről jelentik, hogy Berger Menyhért, az egykor oly hatalmas cég főnöke, aki testvére gonosz manipulációjának esett áldozat, megőrült, s a lipótmezői tébolydába kellett szállítani.

A nevezetes, egymillió koronás passzívájú csőd bekövetkezése után, amikor az egyik cégtárs, Berger Miksa szökése nyilvánvalóvá vált, Debreczeny József nagyváradi vizsgálóbíró letartóztatta Berger Menyhértet. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy a gyámottalan, egyszerű ember teljesen távol állott a bűnös üzletektől, amikkel vádolták, s nem is volt tudomása róla, hogy őccsa, az Amerikába menekült Berger Miksa pokoli ravaszsággal tette kockára mindénét. Egy hónapig volt vizsgálati fogságban, s az ügyvédje bizonyította, hogy a szerencsétlen ember csupán eszköze volt az ördögi lelkű testvérének, aki a hatalmas céget rombadőníttette. Bihardíszegen negyven tanult hallgatott ki a vizsgálóbíró, s mind a tönkrement ember ártatlanságát igazolta. Ennek következtében Berger Menyhértet szabadságra helyezték, de a vizsgálat tovább is folyt ellene család bukás büntette miatt.

A fogságból való szabadulása után Berger Menyhért feleségével és két gyermekével Budapeszre utazott, ahol egyideig az anyósa, özvegy Herzfeld Nándorné adott a szerencsétlen családnak ellátást, lakást. A nemrégiben még gazdag, nagyhítelű és előkelő kereskedő minden pénz nélkül került a főváros forgatagába. A felesége kis üzletet nyitott a rokonok támogatásával, s annyira amennyire nyomorúságosan tengethette az életét. Bergert, aki kitűnően képzett kereskedő, biztatták a rokonai, hogy keressen állást.

— Nem tehetem — mondta a testben lélekben megtört ember — nem merek semmihez se fogni. Ha állásba jutok, jön az idézés, egy végzés, aztán mindennek vége...

Ezenközben a család a legnagyobb nyomorba jutott. Folyamodtak a csődválasztmányhoz is segélyért, de a választmány csak betegket támogathat, s így a kérvényt el kellett utasítani. Ez időtáiban remélve tapasztalta a sors csapásaitól sújtott Bergerné, hogy farja felűnően ideges, zavart, s minden jel azt árulta el, hogy a boldogtalan ember lelki egyensúlya megdőlt.

Szombaton Berger Menyhért a feleségével anyósa lakásán volt, amikor hirtelen dühöngeni, törtízuzni kezdett. Eljöttek érte a mentők és a hatósági orvosok véleménye alapján bevitték a lipótmezői tébolydába. A dolgok így

tragikus fordulata folytán a vizsgálatot beszüntetik Berger Menyhért ellen. De fölmerül most a kérdés, hogy hova lett, merre tűnt a csődbell egy millió korona? Az immár kétségtelen, hogy a bukás származása, Berger Menyhért teljességgel koldusbotra jutott. A vizsgálat rendjén azt is meg lehetett állapítani, hogy a szerencsétlenség okozója, Berger Miksa sem vitt magával néhány ezer koronából, mintegy 10.000 koronánál több pénzt Amerikába, ami abból is konstatálható, hogy Newyorkban nyomorogva él.

A vizsgálat most ennek a kérdésnek a megfejtésére is ki fog terjeszkedni.

ARADI KABARET.

*

A hűtlenül elhagyott Rózi feljelentette a nagybőgőst, mert az a szerelmes nő által vett nagybőgővel megszökött egy másik asszony után.

Cigánynak lenni nem nehéz épp,
Pláne, aki bőgőzni tud,
De haj, nehéz a sorsa annak,
Kinek még egy bőgő se jut.
Ilyen cigányról szól a dal most,
Kinek egy kincse volt: szíve,
És e forró szíven kívül már
Nem volt szegénynek semmije,
S a hangszere, — csak egy szíve.

De jó ez Isten! — (hogya Ámor!)
A szív manapság kincset ér,
A bőgőst megszerette egy hölgy,
Kiben pezsgett, tombolt a vér.
S szerelmének biztos jelül
Adott egy szent ígéretet,
„En Józsim! hogya jól viselkedj
Egy nagy bőgőt veszek neked,
Egy nagy bőgőt veszek neked.

S a bájos szöveget követte,
Kapott is érte csókokat
De — ahi! — nemcsak a női népség,
A férfi nép is ingatag.
Alighogy bőgőhöz juttatta
A szép cigányt jó hitvese,
Már más asszony ábrázatával
Volt annak int szíve tele,
S másnak szólt hujján a zene.

Finita la Comedia! Nagy
Bőgőjével a szép cigány
Faképnél hagyta Juliját
Egy szerenados éjszakán.
De mert az nagy szerelme mellett
Főképp csak a bőgőért bőg,
Találkoznak még mindakettlen
A szürke törvényszék előtt,
A csunya törvényszék előtt.

Pártos

HIREK.

— Bernfeld Mór aradi hagyatéka. Megemlékeztünk arról, hogy Bernfeld Mór volt aradi lakos, aki állítólag 1887-ben Aradon kantinos volt, milliós hagyományt tett különböző jótékony célu intézmény javára. A végrendelet részletei a mai napon lettek ismertekké. A megboldogult nővérének több mint egy millió értékű ingatlant hagyományozott. Ezek részint a fővárosban, részint Aradon vannak. A hagyomány aradi része a következő ingatlanokból áll: A Maros-parton a Hajóutca jobboldali részén egész a légszeszgyárig terjedő területen kilenc háztelek,

továbbá az alsó Marosparton és Thökölyi-utca sarkán egy háztelek. Bernfeld az ingatlanokat 1887. november havában vette az Eckstein örökösöktől. Bernfeld örökösei az aradi ingatlanokat el fogják adni.

— Vilmos császár Velencében. Velencéből jelentik: A Canale di san Marco este tündéri fényben uszott. A kikötőben horgonyzó hadihajók villanyos lámpákkal voltak feldíszítve. A csatornán kivillágitott gondolák óriási tömege evezett fel-alá. Az utakat sűrű léptömeg töltötte meg. A város több pontján bengál tüzeket gyújtottak. Este 7 órakor a Hohenzollern jacht földészeten Viktor Emánuel király tiszteletére diszebed volt, mely után a király a német és orosz hadihajók díszlövésével kísért és a lakosság folytonos óvációtól kísérve tért vissza a palotába.

Egy másik távirat jelenti: Kevéssel nyolc óra előtt a király a Hohenzollern fedézetére ment, hogy résztvegyen az udvari ebéden, melynek kezdete nyolc órára volt kitűzve. A királyt Tittoni külügyminiszter kísérte. Vilmos császár a hajólépcsőn várta, azután mindakettlen lementek a hajó szalonjába, hol a felségek a szigorúan családi jellegű dínert kezdetéig élénken társalognak. Az asztalnál Tittoni a császár jobb oldalán, Viktor Emánuel király a német császárné mellett ült. A király és a császár, amikor az asztaltól fölkeltek, szívélyesen kezét szorítottak és aztán a társaság többi férfitagjával együtt a dohányzóba mentek, míg a császárné gyermekeivel és a többi hölgyekkel a fedézetre ment, hogy a Mirkus tér és a hadihajók kivillágitását megnézze. A király és a német császár visszavonultak és egy negyed óráig egyedül beszélgettek. Azután behívták a kíséret tagjait és velük is egy negyedórát társalognak, mire a fedézetre mentek, hogy a kivillágitást megemlékijék.

— József főherceg elutazott. Kisjenőről jelentik: József főherceg Libits Adolf jószágkor-mányzó társaságában ma este tíz órakor elutazott Kisjenőről. A három napos vadászat alatt 31 szalonka került terítékre.

— Wahrmond a bécsi törvényszék előtt. Bécsből jelentik: A bécsi törvényszék ma foglalkozott Wahrmond insbruki egyetemi tanár ügyével. A nagy port felvert affér kiinduló pontja tudniillik az volt, hogy Wahrmond előadást tartott egy egyesületben s ezt az előadást röpirat alakjában kiadta. A bíróság a röpiratot elkobozta s a szerzőt vallás elleni izgatás miatt vád alá helyezte. A bíróság előtt Wahrmond hosszabb beszédben védte a tanítási és kutatási szabadságot. A bíróság részben helyt adott a tanár védekezésének s a röpiratból, mely hat fejezetre oszlik, csak hármat jelentett ki elkobozottnak. Az ítélet indokolásában a bíróság a feltétlen tanítási és kutatási korlátlan szabadság tanát hirdeti. Elkobzandónak mondotta azonban a röpirat három fejezetét, mert az nem az egyetemen tartott előadást tartalmazza, hanem laikus közönség előtt hangzott el s így a hallgatók és olvasók egy része vallásos és erkölcsi érzését és felfogását sérti.

— Az orvosok és a munkáspénztár. Budapesti tudósítónk jelenti: A „Nap” értesítése szerint a munkásbiztosító pénztárak és az orvosok közt folyó háborúság véget ér. A tárgyalások folytán, amelyeket bárcsi Schwartzner Ottó dr. főrendiházi tag és Saterényi államtitkár vezetnek, sikerült olyan megállapodásra jutni, hogy a betegsegélyező pénztárak az első évben jövedelmüknek tizenkilenc százalékát, később husz százalékát fordítják az orvosok díja-

zására, ami az orvosok jóvedelmének tekintélyes emelkedését jelenti.

— Feljelentés egy nagyvállalkozó ellen. *Budapesti* tudósítónk jelenti: A fővárosi rendőrség két hónappal ezelőtt foglalkozott lovag Áldor Szigfrid családi ügyével, aki Pálffy Ferenc földbirtokost egy nagy petróleumvállalatba vitte bele és negyvenezer korona erejéig megkárosította. A rendőrség akkor Pálffy feljelentésére letartóztatta Áldort, aki azonban aduig könyörgött Pálffynak, míg az visszavonta a feljelentést és mivel a család csak magánvádra üldözendő, Áldort szabadon bocsátották és az eljárást ellene megszüntették. A feljelentés visszavonása azért történt, mert Áldor megígérte Pálffynak, hogy a negyvenezer koronát megfogja neki fizetni. A kitűzött határidőre azonban Áldor a pénzzel nem jelentkezett, mire Pálffy ma újból feljelentést tett ellene. Áldort a rendőrség holnap fogja kihallgatni.

— Gázrobbanás. *Budapesti* tudósítónk jelenti: A Csillag-utca 1. számú házban levő a éligyümölcs kereskedésben ma délután gázrobbanás történt. Az üzletben a tulajdonoson és alkalmazottain kívül több vevő is tartózkodott. A robbanás következtében egy ember halálosan, három pedig súlyosan megsebesült.

— A gyoroki uradalmat eladták. *Nádasy* Ferenc gróf örökösei eladták a gyoroki uradalmat 390.000 koronáért *Masenyik* Márton dr. lippai járásorvos, Temes megye tb. főorvosának. A gyoroki uradalom *Nádasy* Ferenc gróf legkisebb birtoka volt. Az uradalom száztizennyolc hold szántó, ötvenkét hold szőlő, nyolcvanegy hold legelő s az egyéb kisebb területekkel együtt közel háromszáz hold kiterjedésű.

— Halál a sinek között. A Gyorokról Radnára delután öt óra negyven perckor induló arad-hegyaljai motoros vasut elé Paulis álmás közelében, egy ismeretlen román ember a töltés melletti árokba hirtelen ugrott és nyakát a jobb sinre tette. A motor vezetője teljes erejéből fékezett, de képtelen volt a gépet megállítani és a kerekék keresetül mentek az ismeretlen emberen, akinek fejét a törzsetől levágták. A községi előjáróság a vasut közegével nyomban megjelent a helyszínen és vizsgálatot tartott. A szemtanúk vallomásából kiderült, hogy az öngyilkost *Muntyán* Jócának hívják. Többet közvetlenül a vonat érkezése előtt találkoztak és beszéltek vele; feltűnt nekik *Muntyán* izgatótt viselkedése. Kérdezték tőle, hova megy, azt válaszolta, hogy az orvoshoz. *Muntyán* izgága, verakodó és iszákos ember volt, valóságos réme volt a falunak garázdálkodásai miatt. Valószínű, hogy borzalmas tettét részeg állapotban követte el.

— A Rochette-féle százmillió család. *Párisból* jelenti: A Rochette-féle értékek tegnapi javulását, mely főképen a délutáni tőzsdén vált érezhetővé, pénzügyi és politikai körökben erősen kommentálják. Azt hiszik, hogy a javulásra az a hír, hogy Rochettet szabadábra fogják helyezni és az a másik hír, hogy a részvényesek gyűlésén nyilatkozni fog, adott okot.

— Sikasztó könyvelő. *Sziksáról* táviratozák: E hó 21-én a sziksói hitelintézet özv. *Grossmanné* börgyáros címére Péchu falura pénzelevélben 2000 koronát küldött, a mely a lepecsételt levélből rejtélyes módon eltűnt. A kassai postagazgatóság részéről Pilát bíró 2 nap óta állandóan folytatta a vizsgálatot úgy a sziksói postahivatalnál, mint a hitelintézetben, de minden eredmény nélkül. A sziksói hitelintézet igazgatója, *Frenkel* Dező vallatás alá vette *Nógrády* Lajos segédkönyvelőt, aki a pénzelevélbe az eltűnt 2000 koronát helyezett és aki azt lepecsételte. *Nógrády* erőiesen tiltakozott a gyanúsítás ellen, sőt fenyegette is az igazgatót. Az igazgató azonban, mielőtt távozott volna az intézetből újra vallatásra fogta *Nógrádyt*, ki ekkor bevallotta töredelmesen,

hogy a 2000 korona nála van és azt úgy tette el, hogy egy alkalommal *Toplea* főkönyvelő künn felede az íróasztal fiókjából az intézet pecsétgyomóját, ez ő arra használta fel, hogy beletette egy pénzelevélborítékba több papírszeletet és azt lepecsételte az intézet pecsétgyomójával s az így lepecsételt levelet íróasztala fiókjába rejtette. Most azonban a kínálkozó alkalmat felhasználta és ahelyett, hogy a szolgának a pénzzel telt borítékot adta volna, hogy adja azt a postára, az üres borítékot adta át.

— Szerencsétlenség a tengeren. *Fiuméből* jelenti: Senia magaslátán a heves bóra egy bárkát, melyben négy ember ült, felfordított. Attól tartanak, hogy valamennyien a tengerbe fulltak. Mentőgőzöst küldtek ki, hogy a szerencsétleneket, ha még lehet, megmentse, vagy holttesteket megkeresse.

— Fölösztartott egyesület. A belügyminiszter fölösztartva a *Kecskeméthy* Ferenc országgyűlési képviselő vezetése alatt működő *Békési Független Egyesületet*. Az egyesület vagyonát őrizet alá vették és az összes iratokat a vagyonkezelés körül főnforogni, látszó szabálytalanságok megtorlása céljából az ügyészséghez tették át. A belügyminiszter a szabálytalanságokon kívül azért is osztotta föl az egyesületet, mert a belépett tagokat esküvel kötelezték, hogy az egyesület vezető férfait öt éven belül sem hatósági fenyegetésre, sem csábító ígéretekre el nem hagyják és, hogy más szervezetnek tagjaként nem lesznek. Az esküről az alapszabályokban semmi néven nevezendő említés nem történik.

— Elfogott pénzhamisítók. *Nagybecskerekéről* jelenti: A csendőrség egy kiterjedő tagu pénzhamisító bandát nyomozott ki és mindnyájukat letartóztatta. A banda különösen sikert, hamis husz koronás papírpénzt hozott forgalomba és elárasztotta vele *Torontálmegyénsk* majdnem minden közösségét.

— Rumcompositio 1 literhez 20 kr. *Likör* aroma 1 literhez 80 kr. Vojtek és Weiszál. 191

TORVÉNYKEZÉS.

§ Felmentett tanító. *Magyar* Mihály kishalmági görög keleti román tanító a múlt év november tizenkettedikén a község egyik korelnájában nagyszámu hallgatóság előtt izgatott beszédet tartott a magyarok ellen. Többek közt ilyeneket mondott:

— Romániának Guravajig kellene terjednie.

— A magyarokkal úgy kellene elbánni, mint negyvennyolcban a Hollaky-családdal.

A tanító ellen a megyei közigazgatási bizottság fegyelmi eljárást indított, ma pedig az aradi kir. törvényszék vonta felelősségre. A mai fő tárgyaláson kihallgatott tanuk beigazolták, hogy a tanító tényleg hangoztatta az inkriminált kifejezéseket, de a bíróság nem látott bennök izgatást és *Marsieu* Jusztin dr. ügyvéd védelme után *Magyar* Mihályt felmentette. *Fikler* Károly dr. kir. ügyész felebbezett.

§ A kétes „ss”. Furcsa pert tárgyalt ma nap a szegedi járásbíró. *Engel* Lajos, a Szegedi Napló tulajdonosa feljelentést tett *Balassa* Armin dr. ügyvéd, a *Szeged és Vidéke* főszerkesztője ellen anyakönyvi kihágás címén. A feljelentés szerint *Balassa* dr. jogtalanul írja nevet két s-sel, mert az 1881. évről kelt miniszteri rendelet, amely a neve magyarosításáról szól, csak egy s-sel engedélyezte a név írását. A tárgyaláson *Somlyódy* István járásbíró ismertette a feljelentés tartalmát, mire *Balassa* előterjesztette, hogy neki nem volt tudomása arról, hogy a belügyminiszter csak egy s-betűvel engedélyezte a névmagyarosítást és hogy összes okmányában „*Balassa*” néven szerepel. Ezen a néven van ő az irodalomban is és az „s” betű elvétele neki súlyos erkölcsi kárral járna. Hivatkozott arra, hogy tíz év alatt a név használat elbirtokolható és hogy most van elintézés alatt a belügyminiszterhez intézett kérvénye, melylyel utólagosan az iránt folyamodott, hogy a névmagyarosítása „*Balassa*” névre igazittassék ki. A védelem előterjesztése alkalomával szenvedélyes szavakban tört ki a vádlott a feljelentő *Engel* Lajos ellen. *Mészáros* Kálmán dr. ügyészségi megbízott a vádlottat büntetésnek kérte kimondani, a bíróság azonban el-

rendelte a bizonyítás kiegészítését és kérdést intéz a belügyminiszterhez, hogy *Balassa* Armin fent ismertetett kérvénye milyen elintézésben részesült s a válasz beérkezése után fog a bíróság érdemlegesen dönteni.

§ A cigányasszony szerelme. *Deutsch* Rozi aradi cigányasszony vadházasságra lépett *Horváth* Józseffel, aki szintén cigány, aki nagybögös, de aki nem tudta folytatni művészetét a szükséges instrumentum hiánya miatt. Szeretni azonban tudott hévvel és *Deutsch* Rozi ezt az égő szeretetet egy husz pengős nagybögővel jutalmazta meg. Nagy volt a *Horváth* öröme és bizony nem törődött már a szerelmes asszonnyal. Elhúzott neki egy-két nótát az új nagybögőn, aztán utnak akart indulni. Az asszony persze nem engedte, mire a hálátlan cigány hegedű nélkül is elhúzta a nótáját, aztán otthagya, ellenben magával vitte a nagybögőt. A hűtlenül elhagyott Rozi most följelentette a nagybögőst a járásbírósnak, amely a jövő hétre tűzte ki a tárgyalást.

CSARNOK.

Miss Northcott vőlegényei.

Írta: Conan Doyle.

Angolból fordította: Vörösmarty László. 10

Üres tekintetű rám vetette, aztán egy kétségbeesett mozdulattal hirtelen kiüört: Az ördög! kiáltá. A pokol sátánja! Vámpír lélek anyagi arc mögött! Isten bocsásson meg nekem, folytatá szelidebb hangon és arcával a fal felé fordult. Többet mondtam, mint akartam. Jebban szerettem őt, mintsem elmondhatnám, milyen vároiban. Még most is nagyon szerettem.

Kis ideig cserdesen feküdt és már azt reméltem, hogy a brandy hatása alatt elalszik, midőn hirtelen felém fordult.

„Olvasd-e már emberi farkasokról?” kérdé

— Igen, válaszoltam.

Marryat-nak valamely művében van egy mesé, mondá elgondolkozva, mely egy gyönyörű asszonyról szól, ki éjjelenként farkas alakot öltött és saját gyermekeit felfalta. Valóban csodálkozom, mi adhatta ezt az eszmét *Marryat*-nak.

Néhány perccig elgondolkozott ezen, aztán megint brandyért ki-bált. Egy kis üveg laudanum volt az asztalon, s én bíva abban, hogy magam is tudok rajta segíteni, összevegytettem egy kis laudanumot a szesszel. Kiitta és feje a pamlagra hanyatlott. — Valamivel jobb, mint az, nyögte. A halál jobb, mint az. Bűn és kegyetlenség, kegyetlenség és bűn. Valamivel jobb, mint az és így tovább folytatta a monoton refrainnal, míg végül szavai érthetetlenekké váltak, szemhéjai lezáródtak fáradt szemmel felett és mély álomba merült. Átvittem hálószobájába és a székekből fekvőhelyet készítve magamnak, ágya mellett maradtam egész éjjel.

Reggelre *Barr* C. wies heves lázban feküdt. He eken át élet-halál közt lebegett. *Edinburgh* legügyesebb orvosát hívták mellé és erőteljes szervezete lassanként legyőzte a betegségét. E válságos időben én ápoltam, de minden vad deliriuma és örvongése dacára soha egy szó sem hagyta el ajkát, mely világot vetített volna azon rejtélyre, mely *Miss Northcott*-tal összefüggésben volt. Gyakran a leggyöngédebb hangon, a legszeretemesebb szavakkal beszélt róla, más-kor meg azt kiabálta, hogy e leány az ördög és kiterjesztette karjait, mintha szabadulni akart volna tőle. Máskor ismét azt hangoztatta, hogy nem adja el lelkét egy gyönyörű arcért, aztán meg a legfájdalmasabb hangon nyögte: „De szeretem őt, mindennek dacára szeretem és soha sem fogok felhagyni imádatával.”

Midőn felgyógyult, egészen megváltozott. Súlyos betegsége nagyon elgyengítette, de szemmel nem veszítették el fényüket. Mint ragyogó briliánsok villogtak elő sötét szemöldökei alól. Ideges, ingerlékeny és változó lett, gyakran gondatlanul vidám, de sohasem természetes. Mindig sajátos, gyanakvó pillantásokat vetett maga köré, mint aki fél valamitől, de nem tudja, hogy mi az, ami őt remeg. *Miss Northcott* nevére sohasem ejté ki egész azon végzetes estig, melyről most akarok beszélni.

Abban törekvésemben, hogy a vidék gyakori megváltoztatása által más mederbe terel-

jem gondolatait, beutaztam vele Skocia hegyvidékét, majd a keleti partokat kerestük fel. Éme vándorlásunk közé egy alkalommal a Május szüretre jutottunk, mely a Firth of Forth torkolatának közelében fekszik és amely a turista évszakot kivéve, rendkívül kietlen és elhagyatott. A világitótorony órán kívül csupán egy-két szegény halászcsalád lakik rajta. E zord, kietlen hely annyira elvarázsolta Cowiest, hogy az egyik halászkunyhóban kibéreltünk egy szobát, asszal a szándékkal, hogy 1-2 hetet itt töltsünk. En ugyan nagyon unalmasnak találtam, de úgy látszott, hogy barátomra az egyedülöt nagyon jó hatással van és reméltem, hogy itt majd teljesen felgyógyul. Csakugyan nem sokára tekintetéből eltűnt a félelem kifejezése, mely pedig már egészen szokássá vált és lassanként visszanyerte régi önjét. Mindennap körüljárta a szigetet, betekintve a meredek sziklák tetejéről, melyek azt környékeztek és a hosszú zöldes hullámokat szemlélve, melyek hatalmas tömegekben hömpölyögtek elő és megtörték a sziklákon.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. — Budapest, március 26.

Kevés forgalom. 10 fillérrel olcsóbb árak. Amerika $\frac{3}{4}$ -el olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra . . .	11.63—11.64	11.47—12.48
Buza októberre . . .	9.79—9.80	9.71—9.72
Zab áprilisra . . .	7.60—7.61	7.62—7.63
Rozs áprilisra . . .	10.38—10.39	10.24—10.25
Tengeri májusra . . .	6.66—6.67	6.61—6.62

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	643.50
Magyar hitelrészvény	768.25
Déli vasut	145.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Március 26. —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 128—130 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 128—130 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 128—130 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéslétszám: Március hó 22. napján volt készlet 27,163 darab, március 23. napján felfeltatott 444 darab, március 23. napján elszállított 213 darab, március 24. napjára maradt készletben 27,394 darab. A hízott sertés üzlet irányzata: Nyugodt.

IDEGENEK ARADON.

— Március 26. —

Fehérkereszt-szálloda. Markits István birtokos Magyarád. — Erdős József utazó Budapest. — Weisz Miksa utazó Budapest. — Dénes Aladár utazó Budapest. — Mangesius Henrik banktisztv. Nagyszében. — Tikus József bankhivatalnok Debrecen. — Szántó Sámuel dr. tanár Debrecen. — Erdős József utazó Budapest. — Pecceol Jenő birtokos Hátszeg. — Weil Árpád utazó Temesvár. — Maklár Gyula kereskedő Budapest. — László László képviselő Budapest. — Orszinszky Adolf dr. aljegyző Makó. — Salamon Dezső utazó Budapest. — Radványi Imre utazó Budapest. — Brandstedter Emánuel utazó Bécs. — Deutsch Oszkár utazó Freistadt. — Jakoblovits Ernő utazó Bécs. — Schenk G. Ferenc utazó Bécs. Központi-szálloda. Lulek István kereskedő Makó. — Lakatos Pál vállalkozó Makó. — Löwinger Miksa fakeskedő Makó. — Urbán István kereskedő Makó.

— Klein Gyula utazó Budapest. — Herfeld Vilmos utazó Nagyberek. — Latinát Márton kereskedő Budapest. — Fried Jakab utazó Budapest. — Fulver Rudolf utazó Budapest. — Braun Mór fakeskedő Gyula. — Székely László művész Temesvár. — Erdős Zsigmond utazó Budapest. — Jokovits György gondnok Ujvidék. — Weil Mór kereskedő Gyula. — Braun Fülöp fakeskedő Kisjenő.

Vass-szálloda. Musen Döme plébános Nadab. — Schirmacher Jakab utazó Budapest. Pannonia-szálloda. Ortutai István hivatalnok Szabadka. — Czizler Henrik kereskedő Acsuva. — Heves Miksa birtokos Szapáriget. — Nagy István uradalmi erdész Dezna.

Várados állapotban

levő anyáknak nincs jobb barátjuk, mint a SCOTT-féle Emulsió. Testi gyengeség és bágyadság ha kinozza őket, úgy a SCOTT-féle Emulsió épp oly csodálatos, mint kielégítő hatással van. Uj erőt és új életkedvet kölcsönöz a SCOTT, mintha varázs-ital lenne. De még több örömet okoz a szülőknek, ha a csecsemő megszületik, mert egészséges színében és erős formáiban a szülők különösen gyönyörködnek. Ez onnan van, mert az anya által bevett

Az emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszered-jegyet — a halaszt — kérjük figyelembe venni.

SCOTT-féle Emulsió

a gyermeket is táplálta s erősítette, szóval mindkettőre a legkellemesebb hatást gyakorolta. 5901

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

Nemzeti Színház.

Péntek, 1908. évi március hó 27-én:

B) bérlet.

B) bérlet.

Itt először:

Tündérszerelem.

Regényes daljáték 3 felvonásban. Írta: Marios Ferenc. Zenéjét szerzette: Huszka Jenő.

SZEMÉLYEK:

Vizi király	Szathmári Á.	Gergő	Ladislav J.
Csilla, leánya	Kállay Jolán.	Örme	Zalay Margit
Cincér	Faludy K.	Remete	Hunyady J.
Máté	Várnay Jenő.	Mari	Szegedy J.
Borbála	Szilágyi B.	Pista	Ajtay Odón.

Készlete este 7 és fél órakor.

Érdekesítő újdonságok. Terméset utáni felvétel.

Uránia színház.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1908. március hó 27-én, pénteken:

1. Amerikai háború. Terméset után. — 2. A kis vezér. — 3. A tengerész szerencséje. — 4. A kis jeltető. Dráma. — 5. Amit a tenger hozott. — 6. Amerikai képek. Látványosság.

Minden előadás alatt katonasene játsszik. — Cukrászda.

Előadások délután 6, este fél 8 és fél 9 órakor.

Az előadások 6 órakor kezdődnek.

NYILTTER.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon számos jóbarátok és ismerősök, kik anyám végtisztességén koszorúkkal és megjelenésükkel fájdalmamat enyhíteni szívesek voltak, ezúton is fogadják legőszintébb köszönetemet.

Berán Béla és neje.

Köszönetnyilvánítás.

Nem mulaszthatjuk el mindazoknak, akik felejthetetlen jó fiam és édes testvérünk

RADOVÁN DÖME,

Ügyvédjelöltnek,

f. év március hó 24-én délután 4 órakor végbement gyászszertartásán oly szívesek voltak számos megjelenésükkel és részvételükkel fájdalmukat enyhíteni, ez uton fogadják hálás köszönetünket.

Özv. Radován Döméné és gyermekei.

1395

Nagy

üzlethelyiség

nagy raktárral együtt

Szabadság-tér 1. sz. házban

kiadó.

Bővebbet

1283

Goldschmidt Sándornál,

Arad, Minorita-palota.

Ertesítés!

Aradon, Atzél Péter-utca sarok, a színház főbejáratával szemben, Zrinyi-utca.

Van szerencsém értesíteni Arad és vidéke nagyrabecsült közönségét, miszerint a közelgő idény beálltával raktáromat mindenféle bőrkkel felszereltem, melyből a legszebb és legjobb kivitelű

581

uri és hölgy cipőket készítek,

miért is becses rendelésüket kérem vagyok kitűnő tisztelettel

Wolf J.

Olcsó árak, nagy megtakarítás!!

Angol öltöny és felöltő szövet újdonságok megérkeztek a kizárólagos posztó gyári raktárba

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Angol női costum kelmék nagy választékban

Árad, Rákóczi-utca 27. sz.

Aláírási felhívás.

A mozgófényképek nagy népszerűsége jövedelmező üzleti vállalatná tette a mozgófénykép színházakat. Budapesten számos, a vidéki városok legközelebb legalább egy-egy ily vállalat virágzik és hogy a példáért messze ne menjünk, Aradon szemünk láttára vált a megnyitás pillanatával közkedvelt szórakozó helylyé és igen jövedelmező vállalatná az Uránia.

Hogy Arad közönsége az Urániában minél szebb és modernebb mozgófénykép-színházat nyerjen, mely berendezés, képanyag és műsor tekintetében a külföldiek mögött ne maradjon, hogy ne csak szórakoztató, de szórakoztatva nevelő, népszerű, tudományos műintézeté is váljék és hogy jövedelme minél szélesebb körben, jóformán a műintézet egész közönsége között oszoljék meg, részvénytársaság alapítását tervezzük.

A részvénytársaság célja a Simonyi-utca 1. szám alatt Aradon működő Uránia mozgófénykép színház megvétele. Ezen intézetből a budapesti Uránia mintájára **tudományos színház fejlesztése**, továbbá mozgófénykép felvételek eszközlése, e képeknek elárúsítása és kölcsönzése, mi által a képekért fizetett magas kölcsöndíj megtartható és a képek kölcsöndíjából új, tekintélyes jövedelmi forrás lesz megnyitható.

A részvénytársaság 200,000 korona alaptőkével alakul.

A részvények száma 4000, egy-egy részvény névértéke 50 korona.

A részvénytársaság időtartama határozatlan.

A részvényaláírások zárideje 1908. évi június hó elseje.

A részvény jegyzésekor készpénzben a részvény névértékének 10%-a fizetendő, 1908. június 15-én 20%, 1908. október 15-én 30% és 1908. december 15-én 40%. Az esedékes részletfizetések az Aradi Ipar- és Népbank váltóüzletében teljesítendők.

A részvények bemutatásra szólnak és csak a névérték teljes befizetése után adatnak ki a részvényeseknek.

Az alapítók joga, hogy az első igazgatóságot kinevezik, melynek mandátuma három évre terjed.

Az Uránia megvételét, kezelését és fejlesztését következőképp tervezzük. A részvénytársaság megveszi az Uránia mozgófénykép-színházat teljes berendezésével, villany felszerelésével, szerződéseivel, jogosítványokkal, megveszi továbbá azon ingatlant, melyben a mozgófénykép-színház jelenleg működik, vagyis megveszi és nevére iratja a Simonyi-utca 1. számú házat, mely az aradi 788. számú telekjegyzőkönyben A + 1. sor 959 helyrajzi szám alatt foglaltatik.

Az ingatlan lefizetendő vételára, a színház berendezésének, a jogosítványoknak, szerződéseknek megváltása és a színház jövedelmeinek átengedése fejében 190,000 korona szükségeltetik, 10,000 korona pedig a részvénytársaság forgótőkéjét képezi.

A színház meglevő berendezései, összes ingói, villamos felszerelése, az üzembe helyezés és átalakítás eddigi tényleges kiadásainak megtérítése fejében a jelenlegi tulajdonosok 40,000 koronát kapnak készpénzben. A színház jövedelmező vállalatának átengedéseért, illetve a jövedelmek megváltásáért 40,000 koronát készpénzben, 50,000 koronát pedig részvényekben kapnak a jelenlegi tulajdonosok Koch Dániel és Roth Zsigmond. Koch Dániel és Roth Zsigmond részéről tehát ezen 50,000 korona részvényt, mint megváltási részösszeggel megfizetett jövedelem átengedés betétet képez a részvénytársaság vagyonába, Koch Dániel és Roth Zsigmond tehát 50,000 korona részvény névértékét nem fizetik be készpénzben a részvénytársaságnak.

Ezen tervezet alapján kívánjuk a részvénytársaságot létesíteni és felhívjuk a közönséget, hogy a részvényaláírási íveken részvényeket jegyezzen.

Aradon, 1908. március havában.

Az alapítók.

Báró Bánhidy Antal, földbirtokos, **Gutzjahr Mihály,** földbirtokos, **Lőcs Rezső,** tanácsnok, **Steiner József,** műépítész, **Montag Manó,** földbirtokos.

Lukácsy Lajos, ügyvéd.

Ransburg Sándor, bornagykereskedő.

Roth Zsigmond, az „Uránia-színház” tulajdonosa.

K O R T A R T O N .

1386

Teljes társasággal

árusítok, nehogy a tömeges megjelenés a pontos és figyelmes kiszolgálást lehetetlenne tegye.

**delelőtt 9-től 12 óráig és
délután 3-tól 7 óráig**

Az a mai naptól fogva hasonló előnyös feltételek mellett becsajtom a n. é. vevőközönség rendelkezésére.

nem sorolható cikkeket
cérna és pamutvásznak, ruhakelmék, cretonok, delainek, asztalneműek, ággyarnitúrák,
csipke és gypaju függönyök, szőnyegek, linoleumok, női és férfi ingek és az itt fel-
és az abban felhasznált árukat n. m.:

előnyös feltételek mellett megvettem

ság-ter 15.) összes áruaktárat

Van szerencsém a n. é. vevőközönséget társasággal értesíteni, miszerint **Reiner S. Sándor** cég (Szabad-

ERTESITES.